БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 113 (12017) | 1969 оной майн 17, суббото | Сэн 2 мүнгэн

[Ма]ХАНАЙ [тү]Л[өө] ТЭМСЭЛ

[...]ын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бүхы [...]тон ехэ һайшаалтай үүсхэл гаргаба. 1969—1970 [...]ха ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүү[...]хын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүл[...]жа, тэдэнэр республикын бүхы колхоз, совхозууд[...].

[...] нэрэмжэтэ колхозой гаргаһан үүсхэлые КПСС-[...] бюро һайшаагаад, 1969—1970 онуудта мяха элбэг [...]абахын түлөө малшадай дунда социалис мүрысөө [...]сатайгаар, үрэ ехэтэйгээр дэлгэрүүлхыень пар[...]нуудые, аймгүйсэдкомуудые, үйлэдбэриин управ[...], колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые [...].

[...]лбэгээр абадаг болохо гээшэ тон ехэ удха шанар[...] мүн. Энэ талаар Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой [...]абаһан социалис уялгаар урмашангүй байхын ар[...]хознигуудай абаһан уялгань ехэ. 1969 ондо гүрэндэ [...] мяха худалдаха түсэбтэй аад, 3600 центнер ху[...]. 1970 ондо 3750 центнер худалдахын орондо 4500 [...]ха гүрэндөө худалдажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэ[...]бэ. Тиигэжэ гүрэндэ мяха худалдаха табан [...] даабарие 380 процент бэелүүлхээр хараална. [...]үхэрэйшье, хонинойшье, гахайншье мяха элбэгээр [...]сэблэнэ. Энэ талаар тодорхой хэмжээнүүд хараа[...].

[...]хээр абахын тула адууһа малайнгаа тоо толгойе [...], ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ, али бүхы ма[...]нзын тэжээлээр бүрин хангаха шухала. Теэд энэ [...]ка харабал, олохон ажахынуудта ехэ дутуу дунда[...]щоно. Үнеэн бүхэнһөө тугал, хонин бүриһөө—хурь[...]нһөө — унага абаха гэһэн зорилго дүүргэгдэнэ[...] олоор һубайрна, абтаһан түл түлжүүлэгдэнэгүй. [...]на. Иигэжэ байхада, малай тоо толгой хайшан [...]хо гээшэб? Зарим колхоз, совхозуудта малайнь [...] тон бага байна.

[...] хэлэхэдэ, манай республикын колхоз, совхоз [...] ажалай продукци элбэгжүүлхэ гэбэл, айхабтар [...]боломжотой. Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэ[...]алдэрэй таряашад анханһаа мал үсхэбэрилжэ [...] дүршэлөөр баян. Таряалангайшье, сабшалангай[...]рииншье газар элбэг. Мүнөө эрхим дээдэ бэлэд[...]жэлтэд—малай эмшэд олошоронхой. Тиигэбэшье [...]рыень һайжаруулжа, ашаг шэмыень эрид ехэ [...]лмэри хангалтагүй байһаар. Энэ юун дээрэһээ [...] гэхэдэ, зарим ажахынуудта малайнь тоо толгой [...], харин үсөөрнэ, ашаг шэмэнь ехэ болоногүй, ха[...]оно. Гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө хэдэн жэлэй [...]дүүргэдэггүй ажахынуудшье бии.

[...]аймагууд жэлһээ жэл бүхэндэ мяха ехээр абадаг [...]ндо, харин бүри багаар абадаг болэжо байха юм. [...], 1968 оной январь һарынхитай сасуулжа үзэбэл, [...]варь һарада 8 аймаг мяха багаар абаһан байна. Баргажанай, Бэшүүрэй, Яруунын, Түнхэнэй, Ка[...]нон бусад зарим аймагууд 1968 оной түрүүшын [...]да орходоо байгша оной нэгэдэхи кварталда [...] абаа. Эдэ бүхы баримтанууд дээрэһээ тобшолол [...]ингын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үүс[...]ха шанартай байһаниинь илангаяа эли болоно.

[...]хэлые колхоз, совхоз бүхэн бодотоор дэмжэхэ [...]нэ шухала хэрэгтэ ёһын тэдыгээр хандажа бо[...]-намарай үедэ хэды толгой ямар мал бэлшээн [...], хэды толгой ямар мал шахан таргалуулха [...]хой түсэб ажахы бүхэндэ табигдаха болоно. [...]шадай дунда социалис мүрысөө ёһотой[...]хэ, мүрысөөнэй дүн гаргажа байха, мүрысөөндэ [...]ии болохоор урмашуулха, түрүүшүүлэй дүй дүр[...]өр дэлгэрүүлхэ шухала.

[...]анай түлөө ёһотой һайнаар тэмсэхэ гээшэ колхоз, [...] хүтэлбэрилэгшэдэй, эхин партийна организаци[...]ю ажахын мэргэжэлтэдэй зорилго мүн.

[...]УХА СҮЛӨӨГҮЙ

[...]эйхиһээ һурагүй [...]ригалаа эхилээбди, [...] механизаторнууд [...]рилгые богони бол[...] шанартайгаар дүүр[...]люно. Тиимэһээ аг[...] заабаринуудаа ха[...], 2929 гектарта [...]ралүүлэн тарижа, [...]лга дүүргэбэ,—гээд [...]кентий Балмаевич [...]нэ. Карл Марксын [...]хозой хоёрдохи бри[...]заторнууд Г. Ачиту[...]манов, Ив. Мунку[...]ов гэгшэд үдэрэйн[...] ходоо үлүүлэн, [...]йгаар дүүргэнэ. [...]хид хабарайнгаа эртын тарилга амжалтатайгаар дүүргээд, эдэ үдэрнүүдтэ улам эршэтэйгээр ажаллажа байна. Эндэ хэхэ юумэн ехэ. Обёос 900, гэршүүхэ 100, зелёнко 880, кукуруза 600, куузику 50, хартаабха 30 гектарта таригдаха юм.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөн эндэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ хам оролсоһон 2-хи бригадын механизаторнууд онсо шалгаржа, түрүү һуури эзэлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

Ц. ДОРЖИЕВ,
манай корр.

Сэлэнгэ.

[...]һЭН ЮУМЭНЬ [...]РАГДАНАГҮЙ

[...] доторнай хадалан, [...] бэлшээриин ургаса [...] гэжэ соносхогдоһон [...]элмэриин хоёр һара [...]на.

[...] «Байкальский» сов[...] дээрэ ямар хүдэл[...]гэшэб? Сэхыень хэ[...] хүдэлмэри хэгдэшоо[...].

[...] нэгэдэхи отделе[...], бэлшээри һайжа[...]ние бүри хожом [...]но, апрелиин тэн[...] эхилээ нэрэтэй. Эн[...] тусхай звеношье [...] байгаа. Отделе[...]нэ тракторна брига[...] дуудажа асараад, [...]ралта үгөө һэн:

[...]бшалан дээрэ наг [...] эхилхэ болоо гээ[...]шоо ажалһаа сүлөө [...] трактор тиишэ [...]ди. Оройдоо юушье [...] хараалгажа, зэмэ[...]гүйн тула нэгэ ар[...] болоо гүбди, —

[...] сабшалангай газа[...]лбэг юм. Тэрэниие [...]а, утэгжүүлжэ ша[...]һэ ногооной үндэр [...]тахa, бүхы адууһа [...] тэжээлээр бардам [...]гдаха дүүрэн эрга[...]бшаландаа анхарал ёһоор табидаггүй дээрэһээнь тэндэһээ ахир бага ургаса абтана, малынь тэжээлээр дуталдана бшуу.

Байгша ондо энэ отделениинхид 16,5 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй юм. Тиигэхын тула нилээд хүдэлмэри хэхэ ёһотой болоно. Нэн түрүүн 250 гектарта хүсы үбһэ тариха, үшөө 200 га сабшалангай ургаса һайжаруулхын тула дээрэнь ногооной үрэһэ тариха, Боргой гэжэ газарта 300 га сабшалан уһалха гэхэ мэтэ хүдэлмэри хэхэ байгаа. Тиихэдэ ухэр мал бэлшээхэ тусхай һайн бэлшээритэй болохын тула 100 гектар газар хэдэн ондоо хэһэг болгожо хорёолхо түсэбтэй һэн.

Теэд мүнөө хүрэтэр эдэ бүхы хүдэлмэриинь ехэнхинь үшөөл хүсэндөө хүргэгдөөгүй үлэшоо. Ядахын сагта тэрэ посхоод бариха, бэлшээри хорёолхо һадхаг, һургааг, харшашье бэлдэгдээгүй. Энээниие бэлдэхэ ёһотой тракторна бригадын бригадир К. Кобылкин аргамнай болоногүй гээд альгаа дэлгээд һууна.

Ниитын адууһа малые үбһэ тэжээлээр хангаха, нуга сабшалан һайжаруулха хүдэлмэридэ иимэ хайша хэрэгээр хандаха гээшэмнай яашье хүлисэшэгүйл.

А. БУСУРМАНОВ.

Кабанскын аймаг.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА—ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

Түгнын таряашадай хабар

Хабарай һүүлшын һарын нарата нэгэ үглөөгүүр Шэлэ-Түгнын таряалангай хүрьһые хүсэтэ тракторнуудай урбуулан ябахань «Знамя Ленина» колхозой главна агроном Федосия Григорьевна Бадиевада урматай зохидоор харагдана. Эртын тарилгада хэрэглэгдэхэ газар эрхим һайнаар элдүүрилэгдэжэ байһаниинь эли тодо. Предплужнигуудтай анзаһаар хахалагдаад, борнойлогдоһон газарайнь оройгоор һолоомоной узуурай бултайхань хүнэй нюдэндэ обёоргдоногүй. Хэдэн зуугаад эритэй томо гэгшын анзаһаар хахалагдаһан мэтэ нэгэшье буруздаагүй газарай дундуур ябаһан агроном басаган сабхиингаа ула доро бамбалзажа байһан шорой руу түмэр шугам ябад гээд лэ хадхаад абана.

— Гүнзэгынь хаанаашье хори гаран сантиметр, Бэрхэл хүбүүд даа. Бригадынгаа эртын тарилга майн 10-да дүүргээд, мүнөө 2-дохи бригадынхидта туһалалсажа байна,— гэжэ Федосия Григорьевна түрүү бригадынтаа механизаторнуудые магтана.

...Үшөө хабар эртэ байхада табадахи бригадын совет, партийна эхин организаци хабарайнгаа тарилгада үргэнөөр бэлдэжэ эхилээ һэн. Арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд тарилгада бэлэдхэлэй хэр зэргэ ябуулагдажа байһые саг үргэлжэ шалгажа, тэндэ ушарһан дутуу дундануудые усадхаха хэмжээ тэрэ доронь абадаг бэлэй.

Дулааржа, газарай һайса гэдэхэтэй хамта хүсэд бэлэн, дохёо хүлеэжэ байһан эндэхи механизаторнууд трактор агтаяа хүнхинүүлжэ, тарилгадаа дабхижа эхилээ һэн. Энэ үдэрые мүнлэ үнинэй хүлеэжэ байһан эдэ шанаха эхэнэрнүүд, тракторнуудта түлишэ, сеялкануудта үрэһэ зөөдэг машинануудай жолоошод механизаторнуудтай хамта полевой стан ошожо, өөһэд өөһэдынгөө үүргэ дүүргэбэ.

Оройдоол долоон хоногой үнгэрөөд байхада, 473 гектар эртын паар элдүүрилһэн, 800 гектар газарта шэниисэ тариһан, обёос тариха 278 гектар газар хахалһан байгаа. Богонихон болзор соо иимэ ехэ ажал хэһэн табадахи бригадын таряашад колхоз дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүримэй ёһоор нэгэдэхи һуури эзэлһэнэйнгээ түлөө 150 түхэриг мүнгэн шанда хүртэхэ болонхой.

Тарилгын агрегадуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ комсомолой гэшүүн Нима-Цырен Гончиковой коллектив түрүүлнэ. Энэ агрегадта сеялкашэнээр мүн лэ комсомол хүбүүд Валерий Добчинов Бато-Нима Дулмаев хоёр хүдэлмэрилнэ. Комсомольско агрегат гэжэ алдар солотой энэ коллективэй халаанайнгаа даабари сүүдхэ бүри 121—140 процент дүүргэһэн хадань, ажалайнь түлбэри хэһэн хүдэлмэриинхиһөөнь 40 процентээр ехэ байха. Иигэжэ тарилгын үедэ трактор машинаяа бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ шадаһан хүдэлмэришэд материальна болон моральна талаар урмашуулагдана.

Ган гасуур хабарай нэгэшье үдэр гээнгүй, газарай шиг нойто алдахагүй, һайнаар бариха, үндэр баян ургасын үндэһэ һуури табихын тула тарилгын бүхы хүдэлмэриие агротехникын заабариин ёһоор, эрхим шанартайгаар үнгэргэхые колхозой механизатор бүхэн оролдоно. Газарай хүрьһэ бодомжотой зүбөөр элдүүрилгэ, тарилгын болзор, үрэһэ тариха нормо гэхэ мэтэ заабаринууд колхозой бригада бүхэндэ нарин нягтаар сэхигдэнэ.

— Байгша оной эрхэ байдалда үрэһэнэй шанарта хэзээ хэзээнэйхиһээл һаа ехэ эрилтэ табигдана. Эгээл тиимэһээ мүнөө жэлэймнай хүрэнгын орооһон бүгэдэ нэгэдэхи, хоёрдохи классай болгогдоод, томо жэжээрээ илгагдаа, саг болзор соогоо хородогдоод, нара һалхинда шанаржуулагдаа. Таригдаһан полинуудые элдэб катогуудаар нягтаруулха, сеялкашэнэй загуун бүхэниие тэмдэглэхэ, полиин заха бүхэниие хахалха гэхэ мэтэ хүдэлмэри заатагүй дүүргэгдэдэг, — гэжэ колхозой агроном Анатолий Бутуханов хөөрэнэ.

Эртын тарилгые саг болзор соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхын түлөө механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулагдана. Механизаторнуудай социалис мүрысөөнэй халаан бүриинь дүнгүүдые бригадын тоо бүридхэгшэд гаргажа, полевой стануудай ханада үлгэдэг заншалтай. Тэрэнһээ гадна, ажалай түлбэриин, түлишын хэды шэнээн гаргашалагдажа байһые элирүүлхын тула механизаторнуудай хэһэн ажал зөөлэн газар хахалагдаһанда оруулагдажа тоологдоно.

Жэшээнь, нэгэдэхи бригадын механизаторнууд тарилгын 12 үдэрэй турша соо 1288 гектарта шэниисэ таряа гэхэ гү, али трактор бүхэн 86 гектар зөөлэн газар хахалһан болоно. Тиигэжэ трактор бүхэнэй эртын тарилгада хэхэ ажал 110 процентээр дүүргэгдэв. Нилээд ехэ горючи арьбалагдаа.

Алдарта ойн жэлэй урда тээхи социалис уялга, түсэб, даабариие амжалтатайгаар дүүргэхын тула габшагай шангаар хүдэлжэ байһан энэ артелиин колхознигуудай ажал хэрэг һайшаамаар. Тарилгын үедэ сеялкашэнээр хүдэлжэ байһан колхозой инженер-технадзор Федор Абрасомович Сучков иигэжэ хөөрэнэ:

— Колхознигуудай байдал улам бүри һайжаруулха хараатайгаар зохёогдоһон колхозой шэнэ Жэшээтэ Уставай проектдэ харюу болгон, мүн ерэхэ намар нээгдэхэ колхознигуудай бүхэсоюзна съездэ бэлэг болгон, баян ургаса абахын тула ябуулагдажа байһан ажалда хабаадалсаха гээшэ бидэнэр, колхознигуудай нангин уялга болоно.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула газар таряалангаа бодото эзэн ёһоор ашаглажа, эртынгээ тарилга хүдэлмэриин 12 хоногой туршада, майн 15-да дүүргэһэн энэ колхозой таряашадай байгша ондо 5280 гектар шэниисынгээ таряалангай га бүриһөө 14 центнерһээ бага бэшэ орооһо хуряажа абаха уялгаяа дүүргэхэнь дамжаггүй.

Н. ДАМБАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Тарилгын һүүлшын недели соо 53 гектар газар хахалжа, колхозойнгоо трактористнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн комсомолой гэшүүн Виктор Лемешев. 2. Табадахи бригадын механизатор Нима-Цырен Гончиков жолоошон Лубсан Эрдынеевэй түлишэ зөөдэг машинаһаа солярка хэжэ байна. 3. Тус колхозой главна агроном Ф. Г. Бадиева (баруун гарһаа хоёрдохи) нэгэдэхи бригадын таряашад (зүүн гарһаа) Ф. Кушнарев, Р. Сучков, П. Мальцев гэгшэдтэй ямар полиһоо эхилжэ обёос тариха тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

Авторай фото.

Мухар-Шэбэрэй аймаг.

ЭДЭНЭЙ ҮГЭДЭ НАЙДАМААР

Талын-Булагай тракторно-таряан ажалай гурбадахи бригада баян ургаса абадагаараа Сэлэнгэ нютагтаа мэдээжэ болонхой. Нёдондо энэ бригадын коллектив шэниисын гектар бүриһөө 15 центнер шахуу ургаса абаһан, аймагай «Алтан туг» шанда хүртэһэн, Буряад оронойнгоо механизатор болон таряашадай мүрысөөндэ шалгаржа, «Тарян ажал һайнаар эрхилдэг бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болоһон юм.

Энэ жэлдэшье Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тус бригадын механизаторнууд хабарайнгаа тарилгада эртэнһээ бэлдэһэн, илангаяа трактор, машинаяа, бэшэшье зэр зэмсэгээ шанар һайнтайгаар заһабарилһан, мүн ямар үрэһэ хүрэнгэ тарихаяа бодомжолһон, али болохо ажал хүдэлмэреэ аятай зохидоор түсэблэһэн тухай тэмдэглэлтэй. Талын-булагайхид мүнөө хабар 2929 гектарта эртын тарилга хэхээр хараалһан юм. Тэдэнэй хабарай сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй дайралдабашье, эртынгээ тарилгые саг болзортонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхын тула шармайн оролдоһон, бүхы онол шадабаряа, хаба хүсэеэ элсүүлһэн байна. Тодорхойлон хэлэбэл, гурбадахи тракторно-таряан ажалай бригадын гэшүүн бүхэн дааһан хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг, хамтын ажалай түлөө шадабаритайгаар оролдоһон, оролдожошье байна. Эдэнэй дунда Владимир Белых, Николай Габдарахманов гэгшэдэй даадаг тарилгын агрегадууд «ДТ-75» тракторнуудаар халаан соогоо 45—50 гектарта тарилга хэжэ, үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Мүн Юрөөгэй мэдээжэ тракторист эхэнэр Гармажап Ачитуева булад хүлэгөө шадабаритай бэрхээр жолоодожо, үдэрэйнгөө даабариие эрхим шанартайгаар дүүргэнэ. Иимэл бэрхэшүүлэй хүсэл оролдолгоор Талын-Булагай таряашадай ажал хэрэг эмхитэй, урагшатайгаар ябуулагдана. Тэдэнэр эртынгээ тарилгые майн арбаадаар түгэс дүүргэжэ, ажалай ехэхэн амжалта харуулаа.

Туйлаһан амжалтаараа түрүү бригадын коллектив һанаагаа амарангүй, саашадаа улам эмхи гуримтайгаар ажаллаха хүсэлтэй байһанаа мэдүүлнэ.

— Манай бригадын гэшүүн бүхэн хабарайнгаа тарилгые хаһа саг соонь, һайн шанартайгаар дүүргэбэл, үндэр ургасын үндэһэ һуури бата зохидоор табигдаха байһаниие мэдэдэг. Тиимэһээл һайрхалта гоёолтогүй, механизаторнууд тус тустаа даалгагдаһан ажалаа шадабаритайгаар дүүргэнэ. Алдарта ойн жэлдэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлахые оролдоно. Тиимэһээл 2900 гектар шэниисын таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12 центнерһээ бага бэшэ ургаса абаха байһандаа найданабди, — гээд Талын-Булагай тракторно-таряан ажалай бригадые хүтэлбэрилэгшэ коммунист Михаил Иванович Ковалевский үнэн сэльхэлэйнгээ һанал бодол тухай хөөрэнэ.

Ц. БАЛДАНОВ.

Сэлэнгэ.

ХАРТААБХА ТАРИЖА ЗАХАЛАА

Манай отделениин механизаторнууд һүүлэй жэлнүүдтэ хартаабхын баян ургаса абадаг болонхой. Нёдондо 100 гектарта тарилга хэжэ, гектарай 165 центнер хартаабха хуряажа абаа һэмди.

Энээгээрээ һанаагаа амарангүй, байгша ондо ургасаяа улам дээшэлүүлжэ, гектарай 180 центнер хартаабха хуряаха зорилго табигдаһан байна. Отделенидэмнай 100 гектар хартаабха таригдаха. Тэрэниие оньпожоруулагдамал тусхай гурбан звено ургуулха юм.

Мүнөө Евдокия Рандина, Эрдэни Буданимаева, Анна Панькова гэгшэдэй звенонууд абаһан уялгаяа бэелүүлхын тула шангаар ажаллана. Хартаабха тариха 70 гектар поли дээрэ гектарай 30 тонно хүртэхөөр наг шэбхэ гаргагдаа. Тарилгын бүхы 100 гектарта фосфорно, калийна, азотно утэгжүүлгэнүүдэй холисо гектарай 1,5—2 центнер хараатайгаар тараагданхай.

Хартаабхашаднай майн 13-һаа тарилгаяа хэжэ захалаа. Үрэһэ оньһон аргаар тариха Пантелеймон Тугариновай агрегат түрүүлэн поли дээрэ гаранхай. Иигээд үрэһэ һуулгаха үшөө хоёр агрегат хүдэлгэгдэхэ юм. Тиигэжэ бүхы тарилгаяа хүдэлмэриин 10 үдэртэ хэжэ дүүргэхэ хүсэлтэйбди.

Тарилгынгаа һүүлээр газараа 2-3 дахин борнойлжо, буртаг ногооной үндэһэ үгы хэдэг дүршэлтэйбди. Тиигээд газарнай бүхыдөө уһалагдаха.

Н. ФЕДОРОВ

Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын 5-дахи отделениие эрхилэгшэ.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ХАНИ ХАРИЛСААТА КОРЕЙН ГАЗАР ДЭЭРЭ

ПХЕНЬЯН. ТАСС-ай корреспондентнүүд М. Яковлев, Б. Кулаевский иигэжэ дамжуулба:

КНДР-эй Арадай Верховно суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Цой Ен Генэй уряалаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын албанай хэрэгээр эндэ айлшалан ерэһэнтэй дашарамдуулан, Арадай засагта Корейн ниислэл—Пхеньян һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэн гоёогдонхой. Пхеньянай ногоорожо эхилһэн гудамжануудта Советскэ Союзай, КНДР-эй гүрэнэй тугууд намилзана. Үйлсэнүүдые хүндэлэн татагдаһан транспаратнууд дээрэ «Корей, совет арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаан ба бата нэгэдэл мандаха болтогой!», «СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорные халуунаар амаршалнабди!» «Социалис оронуудай бата нэгэдэл, нягта холбоон мандаха болтогой!», «Империализмда, Америкэдэ эсэргүү тэмсэлээ шангадхая!»—гэһэн үгэнүүд бэшээтэй.

Үдэшэлэн тээшэ ниислэл хото олон үнгын гэрэлнүүдээр яларна. Албан зургаануудай байшангууд дээрэ; «Манайда морилжо хайрлыт! Хани барисаан!» гэһэн үгэнүүд холоһоо толорон харагдана.

КНДР-эй хэблэл ба радио Н. В. Подгорнын, тэрээнтэй сугтаа ошолсоһон хүнүүдэй Корейн газар дээрэ ерээд байһые үргэнөөр мэдээсэнэ. Совет хүндэтэ айлшанай аяншалгада зорюулһан материалнууд ниислэлэй газетэнүүдэй бүхэли хуудаһануудые эзэлнэ. Н. В. Подгорнын, тэрээнтэй хамта ябалсаһан хүнүүдэй Пхеньянда ошоод байһан тухай түрүү бэшэгүүдые, фото-зурагуудые, тодорхой тоосоонуудые газетэнүүд толилно.

Советскэ Союзай эрдэм, техникын хүгжэлтын амжалтанууд тухай материалнуудые хэблэл олоор толилно.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ КИМ ИР СЕНТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ Ким Ир Сентэй майн 15-да уулзажа хөөрэлдөө.

Нүхэд ёһоной, хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ Советскэ Союз КНДР хоёрой хоорондохи харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ тухай асуудалнуудаар һанал бодолоо мэдэлсээ. Мүн хоёр талые һонирхуулдаг мүнөө үеын уласхоорондын шухала асуудалнуудаар һанал бодолоо мэдэлсэбэ.

Корейн талаһаа КНДР-эй Арадай Верховно суглаанай Президиумэй Түрүүлэгшэ Цой Ен Ген болон бусад тушаалтад хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Совет талаһаа—СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, Казахай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ С. Б. Неизбеков болон бусад хөөрэлдөөнэй үедэ байлсаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын хүндэлэлдэ зорюулан. Ким Ир Сен тэрэ үдэр сайлалга эмхидхээд, хани халуун оршон байдалда үнгэрөө. Н. В. Подгорный Ким Ир Сен хоёр хани ёһоор хундага үргэжэ, үгэнүүдые хэлэбэд.

Совет олониитын үнэн зүб эрилтэ

Москвада пресс-конференци болобо

Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитет, СССР-эй Наукануудай академи совет ба харинн корреспондентнүүдтэ—газетэнүүдэй, журналнуудай, телевидениин түлөөлэгшэдтэ зорюулан, майн 15-да пресс-конференци үнгэргөө. Энэнь бактериологическа ба химическэ зэбсэг хэрэглэлгын хойшолонгууд ба тэрэниие хорихын түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаба.

СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент М. Д. Миллионщиков пресс-конференци нээгээ.

Химическэ, бактериологическа зэбсэгүүдые огтолон хорихо гэһэн уряатайгаар дэлхэйн бүхы оронуудай, бүхы түбинүүдэй эрдэмтэдтэ хандаһан элитэ совет эрдэмтэдэй бэшэгые Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитедэй президиумэй гэшүүн, СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин вице-президент В. В. Кованов соносхоо.

Совет эрдэмтэдэй энэ бэшэг совет олониитын һанаагаа зобожо байһые гэршэлнэ гээд академик М. М. Дубинин мэдүүлбэ. Бэшэг соо хэлэгдэһэн уряа хадаа химическэ зэбсэг хэрэглэхые хорихо, эдэниие үйлэдбэрилхэ ба туршаха ябадал болюулхын түлөө тэмсэлэй туг болохо ёһотой. Хүн түрэлтэндэ заха хизааргүй ехэ гэмтэл хохидол тохёолдуулжа магад хорото муухай элдэб зэбсэгүүд хүүлн буса гэжэ соносхогдохо ёһотой.

Элитэ совет эрдэмтэд—академик А. А. Имшенецкий, юридическэ эрдэмэй доктор А. К. Полторак, профессор Д. А. Жданов, профессор И. И. Елкин болон бусад пресс-конференциин [...] корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусаа.

КОММУНИСТНУУД, ҺУРАЛСАЛ ПРОПАГАНДИСТ

БАГШЫН ЗОХЁОЛНУУДЫЕ ШУДАЛНАБДИ

Һуралсалай үдэр, понедельник, Үдэшын 6 час. Пропагандист С. Перепанов, теоретическэ семинарта һурагшад сугларанхай. «Три источника, три составные части марксизма» гэжэ В. И. Ленинэй зохёолоор коммунист Г. Шипунов элидхэл бэлдээ. Тэрээнээ хөөрэжэ эхилбэ. Удаань энэ зохёолоор ехэ хөөрэлдөөн болоно. Хүнүүд ойлгоһон, мэдэһэн юумэн тухайдаа хөөрэнэ, мүнөөнэй байдалтай—дэлхэйн хүдэлмэришэнэй ба коммунис хүдэлөөнтэй холбоно. Зарим асуудалаар арсалдаан, һанамжаа буляалдаан болоно.

Ингээд лэ заняти бүхэн үнгэрдэг юм. Хоёр жэл манай семинарта һурагшад агуу багшын олон зохёолнуудые шудалаа.

Манай семинарта һурагшад марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые өөһэдөө бэеэ даагаад шудалдаг гээшэ. «Гүрэн ба революци» гэжэ зохёол гү, али «Совет засагай ээлжээтэ зорилго» «Коммунизмда зүүнэй тала бэлимталдаг «ухибүүн ёһоной үбшэн» гэжэ В. И. Ленинэй зохёолнуудые үзэхэдөө олон юумэн толгойдо ороно. Мүнөө үе сагай байдалтай жэшэжэ үзэгдэнэ. Дэлхэйн хүдэлмэришэнэй ба коммунис хүдэлөөндэ тохёолдоод байһан мүнөөнэй бэрхэшээлнүүд тухай бодомжолнобди. Ингээд байхадаа манай семинарай ехэ туһатай, һайн байһаниинь ойлгосотой.

Багша В. И. Ленинэй зохёолнуудые үзэхэ хэрэгтэмнай пропагандист С. Перепанов ехэ туһалдаг, заабари үгэдэг, ойлгогдоогүй асуудалнуудые хэлэжэ тайлбарилдаг—иимэ бэрхэ оншотой хүн. Занятидаа бэлдэхэдэмнай ехэ туһаламжа үзүүлдэг байна. Ямар ороон байдалда, партиин ямар зорилго шиидхэжэ байха үедэ В. И. Ленинэй ямар зохёол бэшэгдэһэн байгааб, ямар үүргэ дүүргээб, тэрэ номойнь хуряангы удха, гол шухала асуудалнуудыень пропагандист тоб байса манда хэлэжэ үгэдэг. Тиигэһэнэйнь һүүлээр тэрэ асуудалаар литература уншахада, темын удха ойлгосотой болоод байдаг.

«Империализм — капитализмын дээдэ шата мүн» гэһэн зохёолые мүнөө бидэнэр үзэжэ дүүргүүтэй байнабди. Энэ зохёолоор гурбан элидхэл бэлдэгдэнхэй. Коммунистнууд Шаранхаев, Сажин, Стрижов гэгшэд империализмын гол шэнжэ тэмдэгүүд тухайда элидхэлнүүдые яһала һонингоор бэлдээд, хөөрэжэ үгэһэн байна. Удаань олон хүнүүд үгэ хэлээ, һүүлдэнь пропагандистмнай тобшолол хээ.

Теоретическэ семинарта һуража байха үедөө бидэнэр олон юумэ ойлгообди, ехэ туһатай байгаа гэжэ тэмдэглэхэ ёһотойбди.

Манай пропагандист Сергей Семенович Перепанов—республикын дотоодын хэрэгүүдэй министрэй орлогшоор хүдэлдэг тушаалтай. Ажалынь ехэ байдаг. Тиимэшье хадаа заняти бүхэндөө һайса бэлдэдэг, тэрэнээ оншотой бэрхээр үнгэргэдэг юм. Олон юумэ мэдэхэ, ном һудар ехэ уншаһан хүн. Элэ бүгэдыень бидэнэр, һурадаг хүнүүд, хэшээл бүхэн дээрэ харадаг байнабди. Агуу багшын зохёолооршье, мүнөөнэй байдалааршье маанадта ходо һонин юумэ дуулгадаг хүн юм.

П. КАЗАРИНОВ,
МВД-эйн парткомой дэргэдэхи теоретическэ семинарта һурагша.

Зураг дээрэ: пропагандист С. С. Перепанов.

В. КОКОРИНОЙ фото

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ...

Политическэ һуралсалай үшөө нэгэ жэл түгэсэбэ. Мүнөө үнгэрһэн жэлэй жэшээ дээрэ саашанхи зорилгонуудаа хараалжа, һуралсалай үедэ үзэгдэһэн дутагдалнуудаа усадхахын тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулха саг ерэбэ.

Манай «Эрдэм» колхоздо политическэ һуралсалай жэл ямараар үнгэрбэ гээшэб гэхэдэ, иимэ байна.

Энэ жэлдэ колхоздомнай марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха 4 һургуули, КПСС-эй түүхэ шудалха 1 кружок хүдэлөө. Хамта дээрээ 182 партийна ба партийнабэшэ эдэбхитэд һуралсалда хабаадаа гээшэ.

Колхозой партком жэлэй туршада соо партийна һуралсалда онсо анхаралаа хандуулжа, энэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. Жэшээлхэдэ, парткомой зүблөөн дээрэ партийна эхин организациин секретарьнарай, пропагандистнарай тоосоон саг үргэлжэ хэгдэдэг, шухала хэмжээн тэрэ дары абтадаг һэн. Тиихэдэ газар газарта партийна эхин организациин бюро һара бүхэндэ политическэ һуралсалай асуудалнуудые шиидхэдэг. Һуралсалда хабаадагшадай һанамжа, дурадхалнуудые хараадаа абан, мүн лэ шухала хэмжээ абахые оролдогшо һэн.

Һуралсалай үдэр отделенинүүдтэ парткомой гэшүүд ээлжээгээр ошоно, хэшээлнүүдые шалгадаг, программаар үгтэһэн материалай ойлгосо элирүүлдэг байгаа. Һурагшадта ойлгогдоогүй асуудалнууд орхигдодоггүй: хэшээлэй һүүлээр тэрэ дары шиидхэгдэдэг һэн.

Тон һайн бэлэдхэлтэй, нютагаархинайнгаа дунда хүндэтэй коммунистнууд политическэ һуралсалай пропагандистаар хүдэлөө. Нэрлэбэл, колхозой түрүүлэгшэ Б. Б. Шагдыров, отделениие эрхилэгшэ Ц. Ц. Дамдинов, дунда һургуулиин директор Р. Д. Дамжаева, сомоной Соведэй түрүүлэгшэ П. Д. Асоров гэгшэд болоно. Эдэнэр хэшээл бүхэнөө һонирхолтой зохидоор үнгэргэдэг. Партиин элитэ ехэ ажал ябуулагшадай зохёолнуудые өөһэдөө ханалгатайгаар шудалжа, һурагшадтаа гүнзэгыгөөр ойлгуулхые хүсэдэг байна.

Программаар үгтэһэн материалаа мүнөө үеын байдалтай, колхозой үйлэдбэриин зорилгонуудтай холбожо, тодоор харуулжа шададагынь мүн лэ һайшаамаар.

Ингэжэ үнгэргэгдэһэн хэшээлнүүд социалис уялга... лэн дүүргэлгэдэ нү... хэлэхэдэ буруу бол... шээлхэдэ, политһурал... дадаг коммунистнууд... Н. Бамбуев, һаалиша... нова, А. Дансарун... Б. Чойнзонов, Д. Ло... бусад үйлэдбэриин ... тоодо ородог болонхо...

Мүнөө политическэ... нуудай һүүлшын хэш... гэргэгдэнэ. Тиихэ зуу... ралсалай жэлдэ бэлэ... тийна комитедэй ... тэйгээр, үрэ ехэтэйгээ... дамжаггүй.

Д. ЦЫ...
«Эрдэм» колхозой ... комитедэй ...

Сэлэнгэ.

ХЭШЭЭЛДЭЭ ИИГЭЖЭ БЭЛДЭНЭБ

«Электромашина» заводой партийна бюро 1967 оной декабрьда марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалдаг һургуулида пропагандистаар хүдэлхэ даалгабари намда үгөө бэлэй. Тиигэжэ крануудые хэдэг цехтэ энэ һургуули байгуулагдаа һэн. Мүнөө би хоёрдохи жэлээ пропагандистаар энэ һургуулидаа хүдэлжэ байнхайб. Ехэ дүршэлтэйшье бологдоогүй юм ааб даа. Тиигэбэшье энэ үе соо пропагандистаар хүдэлхэдөө юун ажаглагдааб гэжэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Манай энэ һургуулида хүдэлмэришэд, мастернууд һурадаг юм. 7—8—9 классай эрдэмтэй хүнүүд. Тиигээшье һаа эдэнэр политическэ талаараа юу хээ ойлгохо болоһон хүнүүд лаб даа.

Түрүүшын жэлдэ хэшээлнүүдые үнгэргэжэ байһанаа һананаб. Гараһан темээрээ хөөрэлдөө хэхэдэ, олон хүн аманда уһа балгаһан мэтэ абяа шэмээгүй һуугша һэн. Энэ ушар минии һанаа үнөө ехээр зобоодог, һүниин зүүдэн, үдэрэй һанаан болгодог байгаа. Һурадаг хүнүүдэй анхарал татаха, тэдэниие һонирхуулха—иимэ зорилго минии урда табигдаба.

Энээниие хайшан гээд туйлахаб? Өөрөө һайса бэлдэхэ, ном, литература уншаха, газета журнал хараха ёһотой болоно. Тобшоор хэлэхэдэ, пропагандист гээшэ хэшээл дээрээ хөөрэгшэһөө өөрөө һураггүй ехэ юумэ мэдэхэ ёһотой болоно. Өөрынгөө эрдэм бэлэдхэл, методическа дүршэл дээшэлүүлхын тулада ажалайнгаа һүүлээр ном дээрээ һүниин зоргоор һуудаг болобоб. Гадна пропагандистнарай семинарта ябалсадаг байгааб. Манай заводой парткомой дэргэдэ олониитэ эдэбхитэдэй хүсөөр хүдэлдэг политическэ гэгээрэлэй кабинет пропагандистнарта туһаламжа үзүүлхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулдаг юм. Семинар хэдэг, методическа, теоретическэ асуудалаар туһаламжа үзүүлдэг.

Темэ бүхэнөөр лекци хээд, һүүлээрнь хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг гуримтайбди. Зохидоор, хүнүүдэй залхуурхаар бэшээр тэмээ хөөрэжэ үгэхэ гээшэ тон шухала. Тиимэ тоб гэмээр хөөрэжэ үгэхын тулада ехээр бэлдэдэг байбаб. Ингэжэ хэшээл бүхэндэ бэлдэхэдээ айхабтар ехэ саг гаргадаг һэм. Үзэхэ темээрээ ном, литература олохош, тэрэнээ уншаһан бэеэрээ дэлгэрэнгы конспект табяад, һүүлээрнь тэрэнээ хөөрэхэ түсэб табихаш. Ингэжэ бэлдэжэ байхадаа үзэхэ материалаа ажабайдалтай, мүнөөнэй эрилтэтэй — парти болон совет гүрэнэй политикатай холбохо тухай һайса бодомжолжо үзэхэ хэрэгтэй болодог. Хэшээлээ үнгэргэхэ түсэб табихадаа һурагшадта гэртэнь даабари үгэхэ тухай мүн лэ хараалагдадаг юм.

Темэ бүхэниие үзэхэдөө зураглаһан зүйлнүүдые, плакадуудые, диафильмүүдые заатагүй хэрэглэлсэдэг байнабди. Эдэ бүгэдэ пропагандистын хөөрөөе һонирхолтой, ойлгосотой болгодог.

Үзэһэн материалаа бүхөөр хадуужа абахын тулада һурагшадтай дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хэдэг гуримтайбди. Эдэ бүгэдэнэй ашаар манай хүнүүд һураггүй эдэбхитэй, һонирходог болонхой гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, «Социализмын илан мандажа, бэхижэжэ байха үедэ партиин ажал ябуулга» гэһэн темэ гарахадаа хүнүүднай ехэ үгэ буляалдаа дэлгээжэ, хөөрэлдөөгөө һонирхолтойгоор дэлбэлһэн байна. Предприятиингаа, городойнгоо, оронойнгоо ажабайдалтай эдэ бүгэдые холбодог, жэшэжэ үзэдэг байба.

Мүнөө жэл манай һургуулида партиин түүхэ үзөөд дүүргэжэ байнабди. Манай хүнүүд агуу Ленинэй байгуулһан алдарта коммунис партиингаа түүхые ехээр һонирхон шудална гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэнэр политическэ һургуулидаа ойлгоһон юумэеэ нүхүүдтэе ошожо хүдэлмэришэдтэ хөөрэжэ үгэнэ, орон ... лын саана боложо ... нуудые дуулгана.

Политическэ һура... хүнүүдые эдэбхитэй ... нөөнэй үе сагай туйла... һонирхожо байхаһаа ... нэр предприятиинга... ажабайдалда эдэбхи... баадана, түсэбтэ даа... абаһан уялгануудаа ... дүүргэхэ хэрэгтэнь ... һална гэжэ сэдьхэл... тэмдэглэхэдэ зохид ... да һурадаг 23 хүн... коммунис ажалай ү... той. Мүн манай һура... дынь ухаалан зохёо... нарижуулагшад юм. ... диспетчер А. И. Но... К. И. Кузнецовтой ... жуулгын хэлэн дура... оруулһан байна. Эдэ ... ригэй алмалта үгөө. ... Баглык гэгшэ 8 ... оруулжа, 1178 түхэ... та хээ.

Һуралсалай жэл ... тэлбэ. Бидэнэр һүү... һайнаар, удха түгэл... гэхөөр бэлдэжэ бай...

Б. ШИ...
Электромашина... кран хэдэг цехэй ... марксизм-лен... һургуулиин проп...

Буряадай геологическа управлениин партийна организацида теоретическэ семинар эмхидхэгдэнхэй. Эндэ В. И. Ленинэй зохёолнуудые шудалдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пропагандист Александр Семенович Филько (зүүн тээһээ) семинарта хабаадагшад Б. М. Беломестных, Б. П. Кудреватых гэгшэдтэй асуудалнуудые зүбшэнэ.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ТЕОРЕТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕН...

СССР-тэ социализм байгуулха ленинскэ түсэб, тэрэнэй бодото бэелэл гэһэн темээр теоретическэ конференци Бэшүүртэ болобо. Партийна, ажахын эдэбхитэдэй аймагай һургуулида һурагшад—колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, парткомуудай секретарьнар, аймагай партийна, советскэ, ажахын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ конференцидэ хабаадаба.

Дээрэ заагдаһан темээр аймагай үйлэдбэриин управлениин начальник А. В. Пластинин элидхэл хэбэ. Энэ темын түс түс асуудалнуудаар олон хүнүүд нэмэлтэ элидхэлнүүдые хэһэн байна. Жэшээнь, СССР-тэ түгэс хүсэтэй индустри байгуулга—В. И. Ленинэй сурталай бодото ... асуудалаар «Победа» ... рүүлэгшэ В. В. Смол... кооперативна түсэбэй ... ба хүдөө ажахые хүги... темээр «Рассвет» колхо... шэ Е. З. Утенков гэгш... элидхэл хээ. Хамтадаа 6 ... хэл шагнаабди.

Теоретическэ конфе... нөөр, аймагай бодото ... беотойгоор үнгэрбэ. Иигэ... гуулида һуралсалай жэ... гагдаа.

А. УН...
КПСС-эй Бэшүүрэй ... политическэ ... кабинедэ...

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛ ДҮҮРЭ...

Политическэ һуралсалай жэл дүүрэбэ. Манай совхозой партийна организацида марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха 5 һургуули хүдэлжэ гараа. Эдэнэрэй 1-ниинь 4-дэхи жэлээ, дүрбэниинь хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна.

Апрелиин хуушаар һүүлшын хэшээлнүүд үнгэргэгдэжэ, һуралсалай жэлэй дүнгүүд гаргагдаба. Эдэ бүгэдэн юу харуулааб? Политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхын тулада коммунистнууд яһала ... учебнигүүдээ уншада... соогоо (элдэбын эрдэм... һурадаг ааб даа) бэшэ... лэжэ абадаг байна. Га... хүнүүд улас-түрын ба... һонирходог, газетэ, жу... уншадаг болонхой.

Адаглажа ябахада (өө... гэ һургуулида проп... хүдэлдэгби) коммунис... сомолшууд, бүхы ажал... мээ, илангаяа политич... дээшэлүүлхын түлөө оро... лоо гэжэ һуралсалай жэ...

Һуралсал эмхидхэхэ ... пагандистнарһаа дулды... ниинь элитэ. Тиимэһэ... дистын хүдэлмэридэ ... теоретическэ, политичес... раа бэлэдхэл һайнтай хү... багшанар, мэргэжэлтэ... рилэгшэдые хабаадуул... бди. Найман жэлэй һ... директор В. М. Ку... һургуулиие даагша Г. ... ев, совхозой главна ... Ф. К. Носырев, нэгэдэ... ниие эрхилэгшэ Д. Н. Ж... гэгшэд партийна энэ хүн... габари дүүргэжэ ябадаг ... жэлдэ эдэ һургуули... программаяа—КПСС-эй ... далжа дүүргээ.

Эдэ һургуулинуудта ... һонирхолтойгоор үнгэр... Хүнүүд асуудалнуудые ... заримдаа һанамжа бул... лошохо. Һуралсалай бо... рүүлдэг болоһые нэгэ ... та гэршэлнэ. «Правд... партийна организаци... мунистнуудай хэрэг ажа... ехэ һонирхолтой асуу... хэлсэгдэжэ байнхай. ... мунистнууд эдээндэ акт... биһан, һонирхоһон юм. ... партиин уставаар хэдэ ... тинуудые үнгэргөөбди ... ехэ туһатай байгаа гэж... бди. Юуб гэхэдэ, зари... нистнууд, тэрэ тоодо ... мунистнууд КПСС-эй ... эрилтэнүүдые хүсэд... байна бэшүү.

Р. ШАН...
Хориин аймагай ... совхозой парткомой се...

ЗАЛУУ МЭРГЭЖЭЛТЭ

Гүндэ нуурай зүүн эрьеэр зүбшэн, хойто бэе гараһан харгын муу бэшэнь; үе-үе болоод лэ һуурнһаа хобхорон, хүнгэн машинын брезент хушалтые нэгэ доро толгойгоороо шард гэтэр шударадхинабди. Теэд хайшан гэхэб, өөһэд хоорондоо үрмэлдэжэ байжа яахитай харгые хараажа дүүргээд, буряад дуунайнгаа һонхони һайхан аялгые татажал мэдэбэ гээшэбди. Машинын жолоодо һууһан хүдэр хара шарайтай, оодохон хара арһан хүүртиг үмдэһэн хорёод һайса гарамгай наһанай хүн (энэмнай Яруунын совхозой главна зоотехник Максим Осорович Цыбиков гээшэ) дуунай барагдахатай хамта, тэрэ баганань шэные эхилээд, согтой дэрюунаар татана.

Дуунай аялгада абтаһан бидэнэр хорёод модо газар гаталһанаашье мэдэнгүй, нэгэ багахан түглэ ой һүндэлжэ, Дашиниима Дамбаевай үбэлжөөндэ хүрэжэ ерэбэбди.

Малшадтай уулзажа, үдэр бүриинь ажалаар һонирхон, нилээд удаан малайнь байра соогуур ябагдаа. Нүхэдни мал ажалай мэргэжэлтэд һэн тула абьяастайгаар энэ тэрэ асуудалаа ябууд шиидхэнэ.

Максим Осоровичые энээгүүр ходо ябажа байдаг гэжэ мэдэхээр: шоглон татад гээд Дашинимын гэртэхи байдалаарнь һонирхоно, тэрэнэй ямар захяаень дүүргэһэнээ хэлэнэ.

— Юрэдөө олон юумэ шадаха, мэдэхэ—бэрхэхэн лэ хүн даа,—гэжэ хуушанай зоотехник Цыренжап Баировин Гончиковой хэлээшэ эжэлүүдгүй мүнөө һанаандамнай оробо.

Яруунын райкомдо ороходомнай, үшөө ондоохоноор энэ хүбүүн тухай хэлээ һэн гүбэ: «Аймагаймнай эдэбхитэй пропагандист. Заатагүй уулзарайт».

Харин өөрөө хэлэхэдээ: «Бүтээһэн ажал багал даа. Үдэрнүүд дан түргөөр үнгэрнэ» — гэбэ.

Нэгэ хүн тухай тон һайнаар мэдэхын тула оройдоо хоёр-гурбан үдэр бэшэ, харин он-жэлнүүд хэрэгтэй. Хүгөөр хүнэй сэдьхэлэй һайханиие, тэрэнэй эрмэлзэл элирүүлхын тула удаан саг оройдоо хэрэггүйл.

...Максим Осорович. Һонин даа, үшөө хүн зоной нигээд нэрлэхэдэ, һурашоод ябахаш. Зүб лэ юм ааб даа, хүн ямаршье юумэндэ һурадаг ха юм. Гансал түрүүшээр нигэжэ нэрлүүлхэдэ, ехэл аягүй шэнги һэн.

Һургуулида, һүүлээрнь хүдөө ажахын институтда һурахадань, үетэн нүхэдынь, ахамад зонуудшье барандаа Макс, Максим гэлдэгшэ бэлэй.

Тэрэ үеын саг мүнөө хэды гоёор һанагданаб! Арбадахи класста һуража ябахадаа, хэшээлнүүдэйнгээ һүүлээр класстаа үлөөд, хоолойнгоо һоолдэшэтэр арсалдагша һэн. Эли тодо, сэб сэхээр ябахаб гэһэн харгы юрэдөө олдожо үгэхэгүй: бултанда мэдээжэ эрдэмтэ, эмшэн, орон доторoo суурхаха булад шудхагша, өөһэдынь мүн дуратай ород хэлэнэй багша Мария Захаровнадал адли болохо гэлдэгшэд үглөөдэрынь ерэхэдээ, тад ондоо, тэдэнэй һанамжаар бүри һонин мэргэжэл оложорхёод байха. Максим тиихэдэ абяагүй ябагша һэн. Эгээн һайн һурагшадай нэгэн, комсорг, ханын газетын редактор Максимайнгаа һанаан бодолоор һонирхоһон нүхэдынь нэгэтэ асуугаа һэн:

— Максим, ши ямархан харгы шэлээбши? Болдоев намайе МГУ-да туршахань ха гэжэ хэлээ һэн. Москва ошохошни гү?

— МГУ гэнэ гут? Тэрэтнай гоёл ааб даа. Теэд би ондоо харгы шэлэнхэйб. Улаан-Үдэ ошожо һураад, түрэл нютагаа бусахаб, — гэжэ шиидэнгеэр харюусаа һэн.

Хүдөө ажахын институтда орохонь гэжэ нүхэдынь гансата мэдээ. Арба нэгэн жэл сугтаа һураһан, хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэдэгынь мэдэхэ хүбүүд, басагад Максимай ямар юумээр һонирходогынь баһал тухайлдаг байгаа ха юм.

Тэрэ гэһээр юһэн жэл үнгэрөө. Аттестат, мал ажалай мэргэжэлтын диплом, һүүлээрнь залуу зоотехнигэй ажалайнь эхин алхамууд.

Яруунын совхозой хоёрдохи отделени болохо Шэрэнги нютагта ажаллагша һэн. Һүбэлгэн бэрхэ хүбүүе гансата обёоржо, тосхоной залуушуул комсомолой организациин секретаряар һунгаа. Залуу коммунистда үшөө эгээн харюусалгатай, пропагандистын ажал даалгагдаа.

Үглөөнэй наранаар бодожо, үдэшын боро хараан болотор гүүртэ, отарануудаар ябаад, КПСС-эй түүхэ, Ильичэй зохёолнуудые шудалдаг, үшөө комсомолойнгоо ажалда бүхы һанал бодолоо зорюулдаг һэн. Теэд Максим нэгэшье дахин ажални хүндэ, хүшэ хүрэнэгүйб гэжэ хэлээгүй, ажалдаа диилдээшьегүй.

Хоёр жэл Шэрэнгидэ хүдэлөөд байхадань, Максим Цыбиковые совхозой главна зоотехнигээр томилоо. 28-тай хүбүүн энэ уялгаяа хоёрдохи жэлээ гои һайнаар дүүргэжэ байна гэжэ хэлэхэдэ буруу болохогүй.

«Һайн хүн һанаагаараа» гэжэ хэлсэдэг. Коммунист, партийна комитедэй гэшүүн Максим Осоровичые комсомолой суглаанда, коммунис субботнигто, тосхоной эдэбхитэдэй зүблөөндэшье хододоо түрүүшүүлэй зэргэдэ ябахыень харахат.

...Үдэшэлэн совхозой политическэ гэгээрэлэй кабинет соо залуу хүбүүд, басагад олон. Абяа шэмээгүй. Гансал пропагандистын яаралгүйхэн хөөрөөн шэхэндэ аятай зохидоор зэдэлнэ. Энэл хөөрөөе залуушуул анхаралтайгаар шагнана:

— Ильичэй зааһан замаар, тэрэнэй мүнхэ һургаалаар манай арад айхабтар ехэ амжалтануудые туйлана...

Эхэ оронойнмай нимэл ажалша бэрхэ, юрын лэ хүбүүд агуу багшын сурталай мүнхэ үрэһэ «тарин» дэлгэрүүлжэ ябана ха юм даа.

С. СУЛЬТИМОВА.

Ярууна.

ХҮДЭЛХЭ БҮРЕЭ ДҮРШЭХЭ

— Хори гаран жэл пропагандистаар хүдэлнэб,— гээд, Улаан-Үдын хилээмэнэй 6-дахи заводой директор Николай Родионович Болотов хөөрөөгөө эхилбэ.—Эдэ жэлнүүд дүршэл шадабарииье асар гээшэ ааб даа.

Нүхэр Болотовой хүтэлбэрилдэг марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалдаг һургуулида 19 инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, түс предприятиин хүтэлбэрилэгшэд һурадаг. Партийна һуралсалай жэлэй эхинһээ хойшо эндэ үнгэргэгдэһэн лекци, хөөрэлдөөнүүд пропагандистын харюусалга ехэтэйгээр энэ хэрэгтээ хандадагһаань тон һонирхолтой, үрэ ехэтэй болоно үгөө.

Николай Родионович Болотов хэшээл бүхэндөө ханалгатайгаар бэлдэдэг, хэрэгтэй литература, шухала материалнуудые эртээнһээ суглуулан олодог юм. Конспект табихадаа, хэшээлээ түсэблэхэдөө, ээлжээтэ хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө темынгээ гол удха онсолон тобойлгожо, тэрэнээ һонирхолтойгоор хүнүүдтэе хүргэжэ шададаг юм. Тэрэшэлэн нүхэр Болотов хэшээлнүүдээ элдэб янзаар үнгэргэдэг: зарим темээр лекци уншадаг, ехэнхидээ хани халуун хөөрэлдөө хэдэг байна. Хүнүүдэй табиһан асуудалнуудта шухала харюу үгэлгөөр иимэ хөөрэлдөөн дүүрэдэг.

Пропагандист гээшэмнай политическэ һуралсалда гол шухала үүргэ дүүргэдэг хүн. Коммунистнуудай һуралсалда али бүхы туһаламжа үзүүлдэг, заадаг, тэдэнэрэй һуралсал залан шэглүүлдэг хүн ха юм. Пропагандист бүхэн өөрынгөө бодолые ойлгосотой зохидоор хөөрэжэ үгэдэг, зарим хүндэ асуудалнуудые тайлбарилжа үгэдэг байха ёһотой. Николай Родионович нимэл пропагандист гээшэ.

Ээлжээтэ хэшээлдэ тон ханалгатайгаар бэлдэдэг гэжэ бидэ тэрэниие хэлэһэн байнабди. Өөрынгөө гол ажалай хажуугаар КПСС-эй обкомой дэргэдэхи политическэ гэгээрэлэй байшан, городой, заводойнгоо библиотекэнүүдээр ябажа, түсхай литература оложо уншадаг байна. Болотовой өөрыньшье библиотекэдэ нилээд олон номууд бии юм. Гансал библиотекэнүүдһээ олоһон материалнуудаараа тэрэ хизаарладаггүй: мэргэжэлтэдтэй уулзадаг, бусад пропагандистнартайшье ходо хөөрэлдэдэг юм.

Нёдондо социалис промышленностиин экономико үзэжэ байха үедөө Николай Родионович республикын Гүрэнэй түсэблэлгын комитедтэ сүлөөтэй сагаа үнгэргэдэг һэн.

Пропагандист бүхэн үйлэдбэриингээ, гансал социалис гүрэнүүдэй бэшэ, мүн капиталис гүрэнүүдэй экономическа ба политическэ байдалтай холбожо, тэрэнээ хүнүүдтэе зохидоор ойлгуулжа шадаха ёһотой гэжэ Николай Родионович тоолодог. Энэ талаар өөрынь дүй дүршэл тон ехэ туһа хүргэдэг.

Гражданай дайнда хабаадаһан тула, нүхэр Болотов тэрэ үеын сагые хүнүүдтэе уран гоёор хөөрэжэ үгэдэг, зүрхэ хүдэлгэмэ баримтануудые харуулдаг. Николай Родионович Буряадай автономито республикада ородог байһан Боохоной аймагта хамтын ажахы байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм. Тосхонойнгоо түрүүшын комсомолшуудтай хамта аймагта коммуна бии болголсоһон, комсомолой үүрэй секретаряар хүдэлһэн юм. Һүүлээрнь Бурпромкредитсоюзай хүдэлмэрилэгшөөр хүдэлхэ үедөө Мухар-Шэбэрэй нюдарган баяшуулай, ламанарай үймөө дарагсаа һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнда хабаадахадаа, Николай Родионович мэргэн буудагшалай ротые ударидаһан.

Иимэл һонин намтартай хүнэй марксизм-ленинизмын үндэһэн сурталые олониитэдэ ойлгуулжа байһандань урмашамаар.

— Зарим темэнүүдые гарахада, программаар үгтэһэн саг оройдоо хүрэдэггүй,— гэжэ Николай Родионович һанаа зобонгёор хэлэнэ.

— Жэшээлхэдэ, социалис промышленностиин экономикэ шудалхадамнай болзорлоһон саг оройдоо хүрөөгүй һэн. Юуб гэхэдэ, һурагшаднай энэ темээр ехэ һонирходог, хэшээлнүүд дээрээ үйлэдбэриин элдэб асуудалнуудаар хөөрэлдэдэг байгаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын, бүтээн гаргаһан продукциин шанар һайжаруулгын, мүн бусад шухала асуудалнуудые бултаараа шиидхэдэг, үнэтэ дурадхалнуудыешье оруулдаг һэн.

Һуралсалай үедэ һурадаг хүнүүд өөһэдөө лекци, информаци хэдэг юм. Хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө, хүн бүхэн харюусалга ехэтэйгээр, творческоор хандажа, шудалһан материалаа бултанда ойлгуулха гэжэ оролдодогынь һайн.

Жэшээлхэдэ, түсэблэлгын таһагай начальник В. М. Захаровагай «Эдеэ хоолой промышленностьда продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха тухай» гэһэн элидхэлые хүнүүд тон һонирхон шагнаа һэн. Һүүлээрнь тэдэнэр энэ асуудалаар өөһэдынгөө һанамжа мэдүүлхэһээ гадна, мүн элдэб дурадхалнуудые оруулһан байна.

Үйлэдбэри дээрэхи гаргаша тухай главна бухгалтер М. П. Ларионовой мэдээсэл мүн лэ бултанай анхарал татаһан байха.

Иимэ хөөрэлдөөнэй һүүлээр пропагандист Болотов материалнуудаа согсолжо, тодорхой тобшолол хээд, удаадахи хэшээлэйнгээ темэ соносходог гуримтай. Тиихэдээ Николай Родионович хүн бүхэнэй мэргэжэл, эрдэм һургуули хараалаа абадаг юм.

— Зариманда тодорхой тоонууд хэрэгтэй, нүгөөдүүл түсхай баримтануудые харуулхада дуратай байдаг. Тиимэһээ ээлжээтэ хэшээлдээ бэлдэхэдээ, энэшье талаһаань хаража үзэхөөр болодог,— гэжэ Николай Родионович хэлэнэ.

Мүнөө В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэл орон доторнай үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ гайхамшагта ойе угтуулан, Улаан-Үдын түрүү предприятинуудай нэгэн болохо хилээмэнэй 6-дахи завод үндэр амжалтануудые туйлана. Түс заводой хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлгэдэ, политическэ һуралсал үргэдхэлгэдэ пропагандист Николай Родионович Болотов хубита нэмэрээ оруулаа.

К. ИЛЬИН.

...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

БАЙГААЛИИН БАЯЛИГЫЕ ХАМГААЛГА—ХҮН БҮХЭНЭЙ НАНГИН УЯЛГА

...-эй байгаали хамгаалха ...лиин Зэдын аймагта хэр... байһан тушаа тус ай... ...шадай депутадуудай Со... ...лхэ комитедэй түрүү... ...эр С. Б. Жаргаловай ...рядай АССР-эй Верховно ...зидиумэй заседани дээрэ ...эн хэлсэгдээ.

...ба хамгаалха, тарялан ...нгай һалхинда, уһанда ...гэмтэхэ ябадал зайсуулха ...жэ зарим тэды хүдэлмэ... аймагта ябуулагдана гэжэ ...э. Аймагай колхоз, сов... сабшалангай 600 гектар ...жэлые үндэһөөрнь һай... ...үдэлмэри хэгдээ, 900 гек... ногоон таригдаа, 1800 ...жүүлэгдээ, 300 гектар ...лха Гэгээтын хаалта, ...энэдхэгдэн һэльбэгдээ. ...тосхонуудые ногооруулха, ...интанай аймагые хам... ...гаалиин баялигта гамтай... ...лаг байхаар хүн зөнинэ ...ын тула һүүлэй жэл... ...тэды хүдэлмэри ябуулагдаа. Гэхэ зуура аймагай байгаалиин баялигые хамгаалха, арьбадхаха, зүбөөр ашаглаха талаар үшөөл олон дутуу дунданууд бии гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглэбэ.

Һалхинда үлеэгдэжэ шанараа гээһэн 18 мянган гектар сабшалан, тарялан, тэрэ тоодо 11 мянган га хахалагдаһан газарай аймагта бии байбашье, һалхин ба уһанһаа тэрэнэй гэмтэдэг ушар зайсуулха таарамжатай хүдэлмэри эрхилэгдэнэгүй. Энэ талаар Борьёогой, «Октябрьский», «Заречный» совхозууд иланхаяа ехэ дутагдалтай.

Газарай хүрьһэ хамгаалха севооборотуудые аймагай ажахынууд дутамагаар нэбтэрүүлнэ, шаблаагүй илүгаар газар хахалха агротехникэ хазагайруулагдана. Тиигэжэ газарые һалхи, уһанһаа гэмтэхыень болюулха, тарялангаа буртаг үбһэнһөө сэбэрлэхын тула абаһан хэмжээнүүдынь үрэ багатай байна.

Түсэбтэ табан жэлэй дүүрэтэр аймагай колхоз, совхозууд 8 мянган гектар тарялангай хүрьһэ хамгаалха севооборот нэбтэрүүлхэ 43 мянган гектар газарые шаблаагүй илүгаар элдэхэ байһан аад, үнэндөө энэ хүдэлмэреэ эхилээдүй шахуу. Тарялангаа зурууд зурuудаар элдүүрилхэ арга 1968 ондо милл 3 мянган гектар дээрэ хэгдээ. 2713 гектар тарялангай талмай шаблаагүй илүгаар хахалагдаа.

Һалхинда хиидэдэг элһые тогтоохо, тарялан хамгаалха таримал модо зурууд зуруудаар һуулгаха хүдэлмэри мүн лэ хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Һуулгагдаһан модо харууһалха, хамгаалха хэрэг һулаар эмхидхэгдэнэ, тэдэнь олоор хосорно.

Уһанда нуража байһан 18 мянган гектар газар, тэрэ тоодо 13 мянга үлүүтэй гектар хахалагдаһан газар, аймаг дотор бии гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Өөрөй, Ториин совхозуудта 400 гектар хахалагдаһан газар нёдондо жэл уһанда абтаһан байна. Уһа намаг хатааха хүдэлмэри аймагай колхоз, совхозууд баһал хангалтагүйгөөр эмхидхэнэ.

Сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулха, бургааһа буртагһаа сэбэрлэхэ, уһалууриин хаалта, һубагуудые бариха, заһабарилха зорилготой «Бурводстрой» трестын барилгын участок, уһалууриин системэнүүдэй управлени, аймагай колхоз, совхозууд газар тарялан һайжаруулха түсэбүүдээ хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, «Бурводстрой» трестын участок үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэб милл 84 процент дүүргэһэн байна. Мүн колхоз, совхозууд сабшалан үтэгжүүлхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ гол даабаряа дүүргээгүй. Газар уһалха хүдэлмэридэ хэрэглэгдэдэг техникэ мууса ашаглагдана, механизаторнуудай дуталдадаг дээрэһээ трактор машинанууд хангалтагүйгөөр хүдэлгэгдэнэ.

Аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет уһалагдадаг газар мууса ашаглана гэжэ Верховно Соведэй Президиум тогтоол соогоо онсолон тэмдэглээ. Уһа бүлэдэг станцинууд, уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүд гүйсэд ашаглагданагүй, газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ тон багаар оруулагдана. Энэ ушарһаа тарилгын, хээрын ногооной ургаса бага байһаар. Уһалагдадаг газарай ургаса добо газарайхиһаа дээшэ гаранагүй.

Модо отолхо гурим хазагайруулагдана, ойн түймэртэй тэмсэл һулаар ябуулагдана. Гол горходой уһан үйлэдбэриин угаадаһаар бузарлагдана, ан гүроол, загаһа бариха гурим хазагайруулагдана, тиигэжэ зэрлиг амитадые, загаһа, шубуудые олоор хюдадаг ушарнууд үзэгдэнэ.

Аймагай олохон сельскэ, сомоной Соведүүд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд һууриин тосхонуудые ногооруулха, һуулгагдамал модо, сэсэгүүдые хамгаалха хэрэгтэ оролдолго багаар гаргана.

Байгаалиингаа баялигта гамтайгаар хандадаг байхаар хүн зөнинэ, иланхаяа залуушуулые хүмүүжүүлхын тула аймаг дотор ойлгуулалгын хүдэлмэри үргэноор ябуулагданагүй. Байгаалиин баялиг хамгаалха тухай лекцинүүд үсөөн уншагдана, энэ хэрэгтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд олоор хабаадуулагданагүй. Байгаали хамгаалха аймагай бүлгэм хангалтагүйгөөр хүдэлнэ.

Эдэ дутуу дунданууд ямар шалтагаанһаа тохёолдооб гэбэл, «РСФСР-эй байгаали хамгаалха тухай «Хуулиин дүүргэлтын хойноһоо Зэдын аймагай Соведэй гүйсэдком зохихо хиналта хээгүй, байгаалиин баялигые хамгаалха асуудалаар аймагай предприяти, колхоз, совхозуудай, эмхи зургаануудай ба организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ багатайгаар хандана. Энэ дутагдалаа усадхажа, ажахынууд болон эмхи зургаануудай, хүтэлбэрилэгшэдтэ мүн аймагай бүхы ажалшадта энэ талаар эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг байхыень Верховно Соведэй Президиум Зэдын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ дуралхаба.

Аймагай байгаалиин баялигые хамгаалха талаар үзэгдэһэн дутуу дунданууды усадхахын, газар уһаяа зүбөөр ашаглахын, иланхаяа хадалан тарялангай һалхинһаа, уһанһаа гэмтэлгые зайсуулхын, газарай хүрьһэ бэхижүүлхэ, үтэгжүүлхын тула зохихо хэмжээ ябуулга хараалан бэелүүлхыень аймагай Соведэй гүйсэдкомдо Президиум даалгаа.

«РСФСР-эй байгаали хамгаалха тухай» Хуулиие дүүргэлтэ болгохо хэрэгтэ улад зониие олоор хабаадуулха, байгаали хамгаалха бүлгэмые эмхидхэлэй талаарнь бэхижүүлхэ, эхин эмхинүүдые байгуулха, тэдэнэй зэргэдэ хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые, предприятинууд колхозууд, совхозуудые, эмхи зургаанууд ба организацинуудые олоор оруулха шухала гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Байгаали хамгаалгын бүлгэмтэй су байгаали хамгаалха ниитын инспекторнүүдэй бүлэгүүдые тогтоохо хүдэлмэри эмхидхэхыень сельскэ, сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомуудта даалгагдаба.

«РСФСР-эй байгаали хамгаалха тухай» Хуулиин дүүргэлтые бүри нарииншаар хинахыень, байгаали хамгаалха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгын түлөө предприяти, колхоз совхоз, эмхи зургаан ба организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга эрид дээшэлүүлхыень, байгаалида эзэн бусаар хандадаг ябадал зайсуулхын тула зохихо хэмжээ абахыень аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедые Верховно Соведэй Президиум уялгалба.

...ниной түрэһөөр зуун жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ ...Үдын трикотажна фабрикын хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр ... Энэ фабрикын коллектив үнгэрһэн жэлэйнгээ түсэбһөө га... ...300 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаһан байна. ...коллектив хүдөө нютагуудай ажалшадай захилнуудые саг ...һайн шанартайгаар дүүргэхын түлөө ехээр оролдоно. ...мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ хүдэлмэришэд Анна Салимова, ...Неверкеева, Тамара Люфа, Анна Кушнарева гэгшэд ябалсана. ...ДЭЭРЭ: 1. Фабрикын нэгэ цех соо. 2. Фабрикын түрүү хү... ...нэгэн Тамара Люфа.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

...ОРИИН АЙМАГТА

...үлүүлэн дүүргэнэ

...совхозой Ашангын от... ...һаалиин гүүртын кол... ...дэхи кварталайнгаа ...жалтатайгаар дүүргээ ...фермын түрүү һаа... ...ксандра Садовская тү... ...үр 25,6 центнер, Ма... ...а—18,1 центнер һү ...айгаа. Эндэхи һаалиша... ...адашье ажалайнгаа эр... ...аагүй. Тиигэжэ 200 ...үбтэй аад, 285,2 цент... ...үртээрэ һаагаад байна. ...лазаашье эршэмтэй ...зориг жонхойбди,— ...н һаалишад мэдүүлнэ.

...сын тарилга дүүрэхэнь

...жсын совхозой гурба... ...ниин Халсан гэжэ га... ...торай хүнхиноон үдэр, ...амханагүй. Отделениин ...удартөө тарилга хээд, газараа хахална. Меха... ...д Г. Петров, И. Стреж... ...умов, Н. Расшивалов, ...ов гэгшэд халаанайнгаа үлүүлэн дүүргэнэ.

...э бүхылөө 250 гектар ...рэ силостэ ороходо ороо... ...ал, 250 га газарта ха..., 150 га шэниисэ та... ...ихай.

...механизаторнууд шэ... ...агаяа майн 18 болотор ...эр хараална.

...гшадай амжалта

...бсоюзай болон худал... ...най хүдэлмэрилэгшэдэй ...ЦК-гай дамжуулгын ...нэгэдэхи мүнгэн шан ...зорюулагдаһан баярай ...импотребсоюзай систе... ...аа наймаанай хүдэлмэ... ...гэргэбэ.

...эд хэрэглэгшэдэй союзай ...тив байгша оной нэгэ... ...алда бүхы дүнгүүдээ ...өө дүүргэжэ, амжалта ...нгаа түлөө иимэ үндэр ...хүртэһэн байна.

...союзай түрүүлэгшэ А. О. ...суглаан дээрэ үгэ хэ... ...н түг барюулаа. Худал... ...анай хүдэлмэрилэгшэдэй ...ай райкомой түрүүлэг... ...Дарижапов коллекти... ...үртэһэн түг абажа, со... ...рысөөндэ нэгэдэхи һуу...ри эзэлһэн амжалтаяа саашанхи кварталнуудта улам батадхахын түлөө аймагаймнай кооперативнууд оролдохо гэжэ найдуулаа.

Аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй амжалта туйлажа, үндэр шанда хүртэһэндэнь КПСС-эй райкомой бюрогой болон аймсоведэй гүйсэдкомой зүгһөө партиин райкомой нэгэдэхи секретарь П. М. Павлов амаршалаа.

Суглаанай түгэсхэлдэ худалдаа наймаанай түрүү хүдэлмэрилэгшэдтэ мүнгэн шангууд барюулагдаа.

Ильичэй ойдо зорюулагдана

Наринай найман жэлэй һургуулида (директорынь Ф. С. Старников) В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана. Ойн үдэртэ зорюулагдаһан тематическа түсэб зохёогдонхой. Энэ түсэбөө бэелүүлхэ хэрэгтэнь һургуулиин радиоузел ехэ үүргэ дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, һурагшад ехэ һонирхожо лекци болон хөөрэлдөөнүүдые шагнана. Классһаа гарангүй (класс бүхэндэнь радио бии) «Володя Ульяновай үхибүүн ба залуу наһан», «Хүнһөө һайн хүн» «Ленин бултанһаа мүнхэ» гэхэ мэтэ лекцинүүдые шагнаһан байна.

Тематическа түсэбүүдые табиха хэрэгтэ багша Антонина Ивановна Даничук ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, микрофоноор В. И. Ленин тухай хэдэн лекцинүүдые уншаа.

«Ленинэй захяануудые бэелүүлжэ байнабди» гэһэн темээр һургуулида вечер бэлдэгдэнэ.

Мүн һургуулидань Ленинэй булан бии юм. Тэрэнь бишыхан гэр соо байбашье, гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Ханаарнь «Волго шадар Ленинэй ябаһан газарнууд», «Ленинэй түрэһэн нютаг», «Ленин бидэнтэй сугтаа» гэһэн стендүүд табигданхай. Эдэ бүгэдые кружогой уран гартайшуул бүтээгээ.

Наринай найман жэлэй һургуулиин һурагшадай бүхы ажал хэрэгүүд—В. И. Ленинэй ойе хүндэтэйгөөр угталгада зорюулагдана.

Б. ЛАЙДАПОВ.

СОЦИАЛИЗМЫН НАЙДАМТАЙ ХУЯГ

Варшавска договорой эмхиин бии болоһоор 14 жэлэй ой майн 14-дэ гүйсөө. 50-яад онуудай тэн багта тохёолдоһон уласхоорондын оршон байдалда энэ эмхиин бии болоһониинь социалис оронуудай абаһан тон зүб, зайлашагүй болоһон хуулита хэмжээн байгаа...

Социалис оронуудта эсэргүү хараа шэглэлтэй ээрхэг түримхэй хүсэнүүдые НАТО-до элсүүлэн гүлидхаһан, энэ бүлэглэлдэ ФРГ-е оруулһан ушар Европодохи байдалые улам шахардуу шанга, шэнэ дайнай аюулые улам ехэ болгоһон байна. Социалис оронууд эдэ бүгэдые хараада абажа, империализмын ээрхэг түримхэй һанаашалгануудтань харюу болгожо, нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдээ элсүүлхэ баатай болоһон юм. Варшавска договор өөрынгөө уг ба ойрын зорилгонуудай, шэнжэ шэглэлэй талаар баруун оронуудай сэрэгэй бүлэглэлнүүдһээ үндэһэн илгаатай. Энэмнай социалис оронуудай хани нэгэдэл хамгаалха, эб найрамдал ба аюулгүй байдалыень сахиха уг зорилготой, өөһэдыгөө хамгаалха эмхи болоно. Социалис орнуудай коммунис партинууд Варшавска договорой эмхи байгуулхадаа Ленинэй захяа заабаринуудые хүтэлбэри болгоо. Социализмын замда ороһон арадуудта «сэрэгэй ба ажахын нягта холбоон зайлашагүй хэрэгтэй, тэрэниие бэелүүлээгүй һаамнай, бидэниие капиталистнууд... нэгэ нэгээр няза дараха, үгы хэхэ» гэжэ В. И. Ленин заадаг байһан.

Варшавска договорой эмхиин байгуулагдаһан ушар социалис оронуудай сэрэгэй-политическэ хани харилсаанай хүгжэлтэдэхи шухала шата болоо. Договорто гар табиһан нэгэ гү, али хэдэн гүрэнүүдтэ зэбсэг хэрэглэн добтолоо һаань, хамтынгаа юу хэхэ тухай уялгануудые энэ эмхи тодорхойлно. Хэрбээ тиимэ ...гын хэгдээ һаань, договорто хабаадагшад хани барисаата орондоо али болохо аргаар зэбсэгтэ хүсые хэрэглэхэ хүрэтэрөө тэрэ дары туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Договорто хабаатай оронуудай хоорондо зүбшэлһэнэй ёһоор, хоёр талаһаа харилсан хамгаалха эрилтэнүүдтэй тааралдуулан, Нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдынь договорто хабаадагша оронуудай газар дээрэ байлгагдана.

Фашизмда эсэргүүсэн хамтаараа тэмсэһэн жэлнүүдтэ хатуужал олоһон аха дүү арминуудай хоорондын дайшалхы хани нүхэсэл союзна арминууд ба флодуудай сэрэгэй, командна-штабной хамтын һуралсалай үедэ улам хүгжэнэ. Союзна арминуудай сэрэгүүд социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай газар дайтые ядерна сохилтоһоо, ээрхэг түримхэйшүүлэй агаарай ба замбуулинай добтолгоһоо ямаршье сагта найдамтайгаар хамгаалха арга шадалтай. Тиин тэдэнээ социализмын оронуудай туйлалтануудые, аха дүү гүрэнүүдэй сүлөөтэ, бэеэ даа̇һан байдалые найдамтайгаар хамгаална.

1957 ондо, Москвада болоһон коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөнэй Деклараци соо: Варшавска договор «өөһэдыгөө хамгаалха уг зорилготой, Европын арадуудай аюулгүйн байдал, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохо хэрэгтэ нүлөөлнэ» гэжэ онсолон тэмдэглэгдэһэн юм. «Хэрбээ Европодохи аюулгүй байдал хамтааран хамгаалха нэгэдэлэй байгуулагдаа һаань, Бүхэевропын Договорой хүсэндөө ороһон үдэрһөө хойшо тус Договор хүсэеэ гээхэ» гэжэ Договорой 11 статья хэлэгдэнэ.

Байгша оной март соо Будапештдэ болоһон, Варшавска договорто хабаадагша—гүрэнүүдэй зүблөөн Европодохи аюулгүй байдал ба хани харилсаан тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула Бүхэевропын зүблөө дары зарлахые дурадхаһан байна. Европын бүхы оронуудта хандаһан бэшэг Будапештдэ батлан абтаһан шухала документ болоно. Европо түбидэхи мүнөөнэй байдал тэрээн дотор бүхы талаһаа гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдээ, Европодо аюулгүй хани харилсаата оршон байдал хангаха тодорхой зорилгонууд харалагдаа.

Европые дайн сэрэгэй аюулһаа хамгаалха, энэ түбиин бүхы оронуудай хоорондохи харилсаа холбоое хүгжөөхэдэ таатай оршон байдал тогтоохоор хэмжээ абахые Договорой эмхидэ хабаатай гүрэнүүд өөһэдынгөө уялгада тоолоно.

Варшавска Договор аха дүү оронуудай социализмын бата бэхи түшэг тулгуури мүн байһыень бодото байдал гэршэлнэ. Социалис оронуудые нэгэ нэгээрнь бута сохихо гэһэн империалистнуудай этигэл найдабари буруу һүрэнхэй. ПОРП-гэй V съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Л. И. Брежнев иигэжэ мэдүүлээ һэн: «Түүхын һургаалые мартаха. Европын картые дахинаа хүбилгаха һанаатайшуул Польшын, ГДР-эй, Чехословакиин, мүн Варшавска Договорто хабаатай бусад оронуудай хилэнүүд яашье хүбилгаглахагүй, ойро хүртэшэгүй гэжэ мэдэг лэ!

Социалис оронууд эб найрамдалай ба социализмын туйлалтануудые батаар хамгаална. Варшавска договор—социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай найдамтай хэрэм халха. Европын арадуудай эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай бата түшэг тулгуури мүн.

А. ЯНИН,
түүхын эрдэмэй кандидат.

ФКП-гэй ПОЛИТБЮРОГОЙ МЭДҮҮЛГЭ

ПАРИЖ. (ТАСС). Президентын һунгалтын болохын урда тээ орон дотор тогтоһон политическэ байдал тухай Францин Коммунис партиин Политбюрогой мэдүүлгые «Юманите» газетэ толилоо.

Нэгэдэлэй түлөө, демократи ба социализмда тааруу хубилалтануудые хэхын түлөө тэмсэдэг бүхы хүнүүдэй Жак Дюклогой кандидатурые дэмжэхын тулада тайлбари хэхэ кампани ябуулхыень бүхы партийна организацинуудые, партиин бүхы гэшүүдые ФКП-гэй Политбюро уряална.

УРДА ВЬЕТНАМАЙ НФО-гой ПРОГРАММЫЕ ДЭМЖЭНЭ

БЕРЛИН. (ТАСС). Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын 10 пунктһаа бүридэһэн программые дэмжэһэн мэдүүлгэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейдэ бэлдэхэ уласхоорондын комитедэй Берлиндэ боложо байһан хоёрдохи заседанида хабаадагшад хээ гээд АДН агентство мэдээсэнэ. Эб найрамдал хамгаалха оролдолго гаргадаг уласхоорондын ба национальна организацинуудай, профсоюзуудай, залуушуулай болон студентнүүдэй организацинуудай, тэрэшэлэн түрүү үзэл баримталдаг партинуудай зуу гаран түлөөлэгшэд энэ мэдүүлгэдэ гар табяа.

Вьетнамда США-гай хэжэ байһан нэрүүн шанга дайн байлдаае болюулхын тулада Урда Вьетнамай НФО-гой программые дэмжэхыень дэлхэйн арадуудые, уласхоорондын ба национальна эмхинүүдые уряалаа.

КПЧ-гэй ЦК-гай ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

ПРАГА. (ТАСС). ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Президиумэй заседани Прагада майн 13-да боложо, КПЧ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. Гусак түрүүлэгшээр һуугаа.

Арадай ажахыдахи байдалтай, тэрэниие саашань хүгжөөлгэтэй холбоотой асуудалнуудые Президиум зүбшэн хэлсээ.

Индустриальна хүгжэлтын нилээд дээдэ хэмжээндэ гараһан социалис обществын мүнөөнэй шатада тааруугаар экономикые зүбөөр, урдын алдуу эндүү гаргангүйгөөр дэбжээхын түлөө Коммунис парти саашадаашье тэмсэхэ гээд мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Арадай ажахын хүтэлбэриие бэхижүүлхэ, бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ зорилгоор эрид шууд алхамуудые хэхэ шухала гээд Президиум тэмдэглэһэн байна.

Экономическа хүгжэлтын зарим шухалын шухала асуудалнуудые, арадай ажахые тогтуурштай болгохо асуудалнуудые Центральна Комитедэй удаадахи пленумэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха гэжэ Президиум шиидхээ. Ойрын 2—3 жэлэй турша соо экономикые гуримшуулан хүгжөөхэ тодорхой ба дэлгэрэнгы программа намар зүбшэн хэлсэхэ зорилго Президиум мүн лэ табяа.

Энэ оной майн 29-дэ зарлаха гэжэ шиидхэгдэһэн Центральна Комитедэй пленумдэ бэлдэхэ асуудалнууд Президиумэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Р. НИКСОН ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай президент Р. Никсон майн 14-дэ Вьетнамда зорюулһан тусхай үгэ телевиденеэр хэлэхэдээ, «Вьетнамдахи дайн правительствада эгээн лэ бэрхэтэй, хойшолуулашагүй асуудал болонхой», энэ дайн байлдаа дүүргэхые американ арад оролдоно гэжэ мэдэрээ. Мүнөө Вьетнамда хахад миллион үлүүтэй американ солдат байна, тэндэ 35 мянган американецууд алуулаа гэжэ президент мэдээсээ.

Гэбэшье президент үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ, ээрхэг түримхэй ябуулгые зүбтүүлхэ гэжэ оролдоо, ээрхэг түримхэйшүүлые ба добтолгодонь дайргадагшадые адлидхаха һэдэлгэ хээ, Вьетнамһаа американ сэрэгүүдые үгэ ...гүйгөөр гаргахаһаа арсаа.

ЭБЛЭРЭЛГЭ ТУХАЙ ХЭЛСЭЭЕ САХИНАГҮЙ

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). Урда Корейдэ демилитаризованно зонын райондо байдаг американ сэрэгүүд Хойто Корейн харуулые майн 14-дэ буудаа гээд ЦТАК агентство мэдээсэнэ. Тиигэжэ, демилитаризованно зонын гуримые, Корейдэхи эблэрэлгэ тухай хэлсээе эбдэһэн шэнэ харата ябуулга хэгдэбэ.

Һүүлэй үедэ Холбоото Штадууд Урда Корей руу буу зэбсэг бүри олоор асардаг болоо гээд агентство мүн лэ мэдээсэнэ.

ЭЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ЯБУУЛГАДАНЬ ТУҺАЛАГШАД

БОНН. (ТАСС). Сайгоной правительствада мүнөө жэлдэ элдэб «туһаламжа үзүүлхэ программын» ёһоор Баруун Германиин засагаархид 30 миллион марка һомолхо байна». Энээн тухай ФРГ-гэй дотоодын хэрэгүүдэй министерствын Бонндо толилогдоһон мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Сайгондо финансова туһаламжа үзүүлэлгын хэмжээнэй талаар Баруун Германиин правительство Америкын Холбоото Штадуудай удаа орожо, хоёрдохи һуури эзэлнэ гээд хэблэлдэ нэгэтэ бэшэ тэмдэглэгдэһэн байха юм.

ШУХАЛА ҮҮСХЭЛ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Вьетнамда амгалан байдал һэргээн тогтоолголо туһалха зорилгоор Вьетнамай асуудалые таарууга̇ар шиидхэхэ гол ёһонууд» гэһэн Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын документ американ хэблэлэй анхаралые ехээр хандуулаа. НФО-гой арбан пунктын тексттэй «Дейли Уорлд», «Гардиан», «Нью-Йорк таймс» гэжэ газетэнүүд уншагшадаа танилсуулһан байна. «Национальна сүлөөрэлгын фронтын Парижда дурадхаһан амгалан ёһоной түсэб Вьетнамда гуримшуулга хэхэ угаа шухала алхам болоно. Түсэб дотор зарим шэнэ зүйлнүүд бии. Тэдэнь уршагта дайн байлдаае үргэнөөр болюулха зам нээн үгэжэ шадаха» гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ редакционно статья соогоо онсолон тэмдэглэнэ. «Вьетнамда амгалан байдал тогтоохо үндэһэ һуури болохо фронтын документые дэмжэхыень» США-дахи дайн байлдаанда эсэргүүсэдэг хүдэлөөе «Гардиан» газетэ уряална.

АФИНАДА ПАТРИОДУУД СҮҮДЛЭГДЭБЭ

АФИНА. (ТАСС). Афинада 16 грек патриот сүүдлэгдэбэ. Г. Фаракосай бусад гэмнэгдэгшэдэй «хэрэгтэ» конституцида харша 509-дэхи хуулиие хэрэглэжэ болохогүй гэжэ элитэ ехэ грек адвокадуудай арсашагүйгөөр тодоруулһан болобошье, сэрэгэй онсо трибунал патриодуудые гэмтэй гэжэ мэдэрһэн тогтоол гаргаад, тэдээн тушаа шанга шиидхэбэринүүдые гаргаа. КПЧ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Г. Фаракос 10 жэлдэ политическэ эрхэеэ хаһалгатайгаар, бүхы наһан соогоо түрмэдэ хаагдахаар, уран зохёолшо-коммунист Мораитис, коммунистнууд Николопулос ба Политис 10 жэлдэ политическэ эрхэеэ хаһалгатайгаар, 20 жэлдэ түрмэдэ һуухаар шиидхэгдээ.

Коммунистнууд Л. Кирицис ба М. Цимекис тус тустаа 16 ба 18 жэлдэ түрмэдэ хаагдахаар, политическэ эрхэеэ хаһагдахаар шиидхэгдэһэн байха юм. Үлдэгшэ гэмнэгдэгшэд: П. Кирицис—12 жэлдэ, Костопулос—15 жэлдэ, Павлопулос—15 жэлдэ, Дурос—5 жэлдэ, Хадзубис—5 жэлдэ, Пагулатос—8 һара соо хаалтада һуухаар шиидхэгдэһэн байха юм. Дүрбэн гэмнэгдэгшэ тушаа условно шиидхэбэри гаргагдаа.

Вьетнам тушаа зүблөөн дээрэ НФО-гой делегациин хэһэн мэдүүлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнамай асуудалда зорюулан, радио ба телевиденеэр президент Никсонэй хэлэһэн үгэ тушаа тусхай мэдүүлгые Вьетнам тушаа дүрбэн талын зүблөөндэ хабаадажа байһан Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын делегаци тунхаглаа. Мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронт гуримшуулга хэхэ зорилгоор арбан пунктһаа бүридэһэн юрэнхы түсэб дурадхаа. Энэнь яһала зүб зүйтэй. Энэ түсэбые олониитэ ехэ һайшаалтайгаар угтаа. Гэбэшье майн 14-дэ мэдүүлгэ хэхэдээ, президент Никсон һайн һанаашалга гаргаааб гэһэн хэбэртэйгээр шашаһан байна.

Үнэндөө, Холбоото Штадууд хадаа ээрхэг түримхэйшүүлые болон тэдээндэ эсэргүүсэгшэдые адлидхан, али али талын сэрэгүүдээ сухарюулха тухай тааруугүй ба бодолгүй хуушан дурадхалаа шэнэ түхэл маягтайгаар дахин табихые оролдоно; энэ дурадхалыень бидэнэр нэгэтэ бэшэ буруушааһан байгаабди».

ЗАНАЛТАНУУДЫЕ ХЭНЭ

БОНН. (ТАСС). Германиин Демократическа Республикатай дипломатическа харилсаа хүсэдөөр то...н Ирак ба Камбоджо тушаа ФРГ-гэй правительство майн 15-да бүдүүлиг заналта хэһэн байна. Камбоджоһоо өөрынгөө элшэн сайдые дуудан бусааха гэһэн шиидхэбэри боннско кабинет баталан абаа.

Камбоджо ба Ирак тушаа иимэ заналтануудые элитээр хэхэдээ, Баруун Германиин правительство хадаа ГДР-тэй харилсаагаа заһаруулхые эрмэлзэжэ байһанаа элирхэйлдэг бусад оронуудые айлгаха, тэдэндэ баалалта хэхэ гэжэ элитээр эрмэлзэнэ гээшэ.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:
- Бэлигтэй залуу артистка тухай.
- ◇ Уран шүлэгэй мүрнүүд.
- □ Спортын һонин.

РАССКАЗ

БАЯРАЙ БАЯР

Баярай зүрхэн Майн Нэгэнэй һайндэрэй дүтэлхэ тума бүри хүсэтэйхэнөөр «түс-түс» сохилдог болобо. Үдэрнүүдээ тооложо эхилхэдэнь, нюдэнэйнь урда хүн зоноор дүүрэһэн Соведүүдэй талмай, үнгэ бүриин сэсэгүүд, һэбшээхэн һалхинда намилзаһан тугууд үнгэрхэ юм. Тэдэнэй дунда Гэрэлмаа. Ута гүрэлөө гэзэгтэй, елэн харахан нюдэтэй Гэрэлмаа! Энеэхэ, хүхихэ, хэншьеб Гэрэлмаада баглаа сэсэг бариха... Нигэжэ һанаадхихадань, Баярай досоо «жэрд» гэхэ юм. «Үгы, би Гэрэлмаада баглаа сэсэг бэлэг болгон барихаб. Теэд намай тоожо, бэлэгыемни абаха гээшэ гү?» — гэжэ һанахалаарнь, зүрхэнэйнь сохидол һулараадхина.

Баяр Гэрэлмаа хоёр ветеринарна факультедэй дүрбэдэхи курсда сугтаа һурадаг. Зүгөөр Баяр Гэрэлмаада дурлаһаар үнинэй, харин Гэрэлмаагай дуратай дурагүйень мэдэхын аргагүй. Гансал бурхан мэдэхэ! Энэниень мэдэжэ байбаншье Баяр Гэрэлмаагай хойноһоо гүйжэ, гуталайнгаа ула элээһээр зандаа.

«Майн Нэгэнээр лэ Гэрэлмаада дуратай байһанаа мэдүүлхэ...» Теэд Баяр тэрэ аргаяа хэрэглэжэ шадаха гү, али үгы гү?

Апрелиин гушанай үглөөгүүр Баярай хэшээлдээ ерэхэдэ, залуу хүбүүе хүлеэгдээгүй ушар угтажа байба. Группын староста Баярта ингэжэ хэлэбэ:

— Үглөөдэр, ши, диагностикын кафедрада дежурлахаш. Үсэгэлдэр тэндэ совхозһоо ехэ үбшэн тугал ороо, тэрэниие һахиха, аргалха ёһотойш.

Баярай зүрхэн тогтошобо янзатай. Хасарынь халуу бусалаад, һүүлдэнь хүйтэ даахадал гэбэ.

«Яахадаа, юундэ би, би заал һаа дежурлаха болоо хүмбиб!» — гэжэ Баяр дороһоо абан шуухираадхиба.

— Ши һаяшаг нэгэ лекци хаяһан байнаш, тиимэһээ мүнөө Гэрэлмаагай орондо дежурлажа, гэмээ амсаха болоноош! — гэжэ староста ехэлбэ.

Баярай ухаан бодол сахилгаан мэтэ түргэноор нишэ тиишээ зуралзана.

«...Али бөөшье юм гү даа? Гэрэлмаагай орондо ха юм. Гэрэлмаада туһа хүргэхэ бэшэ гүб? Үгы! Юундэ өөрөө дежурлахагүй байгаа юм. Гэрэлмаагай дежурлаа һаа, би парадай һүүлээр гүйжэ ерээд, сугтаа һууха байгаа бэшэ гүб? Ялтайб?!» гэһэн бодолдо хүбүүн эзэлэгдэбэ...

— Ойлгоо гүш? — гээд, староста Баярые бодолһоонь таһалба.

— Үгы, байза Гэрэлмаа өөрөө юундэ дежурлахагүй байгаа юм?

— Ши Гэрэлмаагай орондо парад дээрэ гимнастическа упражнениинүүдые харуулха гүш?

«Ямаршье аза талаангүй амитан гээшэбиб даа. Баяр бэшэ, харин Үйдхар гэжэ нэрэтэй байгаа һаа... Гэрэлмаа, Гэрэлмаа, намайе шамда дуратай гэжэ зүрхэншни мэдэхээ яана гээшэб! Гоёхоноор хубсалаад, дангина һайхан Гэрэлмаагай хажууда зэргэлээд, хүхижэ, дуулажа, дуратайдаа баяр жаргалаар халиһан мойһон харахан нюдыень хаража ябаха хуби золгүй байба гээшэ гүб?!».

Майн Нэгэнэй үглөө. Сагаан халаад хэдэрһэн Баяр хэбтэриин үбшэн тугалай хажууда зүрхэнэйнь сохидол тоолон һууна. Соведүүдэй талмайһаа хүхюу хүгжэмэй, «Ура!» хашхаралдахын, хүгжэм шууяанай соностоходо, Баярай досоо баглагар хара үүлэн бөөгнэрһэндэл болоод, амиинь хаахадал гэнэ.

— Хара бузар, юундэ апрелиин гушанда үхэжэ ядаһан тугал гээшэб! — гэжэ харааха зуураа эм уулгаад, таряад, углууда оножо һалд һуушана.

«Гэрэлмаа, Гэрэлмаа, эйх мэдэдэг һайш даа. Шиниин орондо эндэ зобожо байнаб. Теэд ши хэзээ хэзээнэйхидэл, хажуугаарни хангалтама зохидхон үнэрөөр һэбеэд лэ, хулгайшье нюдөөрөө харангүй үнгэршэхэл хаш даа» — гээд гунигалан һанахадаа, толгойгоо шаагаад лэ, хараһан тээшээ гүйжэрхихэ дураниинь хүрэхэ юм...

Майн Нэгэнэй баяр жаргалта һайндэрнүүдшье дүүрэжэ, институдта хэшээлнүүд эхилбэ. Түрүүшын үдэр, лекциин эхилхын урда, декан орожо, нимэ соносхол хэбэ:

— Һайндэрэй үдэрнүүдтэ клиникэдэ эрхим һайнаар дежурлаһан Жалсанов Баярта өөрын зүгһөө халуун баярые хүргэнэб!

Баярай досоо нара, һараар туяаржа, Гэрэлмааһаа инаг дуранай үгэнүүдые дуулажа байһандал болобо.

Уданшьегүй хонхо наяржа, студентнэр забһарлалгада гараба. Майн Нэгэнэй һайндэр, үнөөхи үлбэр ядаруу тугал, мойһон нюдэтэй Гэрэлмаа тухайдаа бодожо байтарнь:

— Баяр, минии орондо дежурлаһандашни һайниие хүргэноб, — гэжэ Гэрэлмаа хэлээд, уриханаар миһэрбэ.

— Гэрэлмаа, юу хэлэнэш, би үшөөшье дежурлахаар бэлэмби...

Тэбдэһэндээ тад ондоо юумэ хэлэжэ байһанаа гэнтэ тэрэ мэдээ орон:

— Би, би шам тухай... Үгы, ши нам тухай...

Гэрэлмаа бүри уриханаар миһэрээд:

— Баяр, бү мэгдыш даа, би шам тухай парадта ябахадаа һэтэ бодожо ябааб..., — гэжэ хэлээд, Баярай урдаһаа инагаар энеэбэ.

Баярай амяа нэгэ дарахадань, зүрхэниинь һайндэрэй урда тээхиһээ бүри хүсэтэйгөөр «түс-түс» сохилон байгаа һэн.

Д. ДЫЛГЫРОВ.
Буряадай хүдөө ажахын институдай студент.

ЭРДЭМ, ТЕХНИКЫН ҺОНИН

«ГРОЗАГАЙ» ТУҺАЛАМЖААР

Таряанай поли дээрэ, фермэнүүд дээрэ хэгдэжэ байһан ажалые зүбөөр эмхидхэн ябуулха хэрэгтэ радио-холбооной бэелүүлдэг үүргын али зэргын ехэ удха шанартай боложо байһые олонхи ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд мүнөө һайн ойлгодог болонхой. СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын мэдээнэй ёһоор, бишыхан (портативна) радиостанцинуудые абахаар захиһан колхоз, совхозуудһаа ороһон гуйлтанууд жэл бүхэндэ улам олон боложо байһаниинь энээниие элирхэйлнэ.

Радиостанци хадаа хүдөө нютагуудтахи диспетчерскэ алба эрхилэлгын гол шухала зүйлынь болоно гээшэ. Телефоной хажуугаар радио-холбоон угаа ехэ аша туһатай арга юм. Зүгөөр тэрэниие хэрэглэхэ ябадал ажахы бүхэнэй доторойнь эрхэ байдалһаа дулдыдаха зэргэтэй.

Жэшээнь, Москва шадархи «Малино» совхозой үйлэдбэриин участогууд дүтэ тойрон, түб һууринаа тойроод лэ байдаг. Тиимэһээ эндэхи диспетчерскэ албан гол түлэб телефоноор эрхилэгдэдэг. Шухала газарнуудта — мэргэжэлтэдэй машинада, заһабариин нүүдэл мастерскойнуудта, комбайнуудта радиостанцинууд тодхогдонхой байха юм.

Түб һууринуудһаа холуур, 50—60 километрэй зайда таранги отделениинүүдтэй, эдлүүриин ехэ газар дайдатай ажахынуудтай районуудта радио-холбооной аша туһа бүришье ехэ. Жэшээнь, Саратовска областиин «Балашовский» совхозой диспетчерскэ бүхы шахуу холбоониинь радиостанцинуудые хэрэглэн бэелүүлэгдэнэ гэжэ эндэ жэшээ болгон харуулмаар.

Хүдөө нютагуудта хэрэглэгдэдэг диспетчерскэ радио-холбооной гол түхеэрэлгэнүүд болон хэрэгсэлнүүд СССР-эй ВДНХ-гай «Радиоэлектроника» гэжэ павильон соо табигданхай. Мүнөө тэндэ харуулагдаха шэнэ зүйлнүүд бэлдэгдэжэ байнхай. Тэдээниие хаража һонирхоходо болоно.

Мүнөө үедэ ультра-богони долгин дээрэ хүдэлдэг РВС-1 гэжэ радиостанци хүдөө ажахыда үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Тэрэ аппарат хайша хайшаа 40 километрэй зайда холбоо байгуулха хүсэтэй. «Недра», РТС-1, «Карат» түхэлэй радиостанцинууд бүри холо газартай холбоо тогтоожо шададагаараа магтуулдаг болонхой. РСО-5 («Олень») гэжэ түхэлэй радиостанци анхарал онсо татадаг. Тэрэ юрын электросетьһээ, батарейһээ, генераторһаа хүсэ абажа хүдэлдэг юм. Энэ станциие, тэрэнэй «Гроза» гэжэ шэнэлэгдэн нарижуулагдаһан аппарадые ороной хойто болон тала дайдаар үргэн ехэ районуудта ашаглахада ехэ аятай зохид. Тэрэ аппарат хайша хайшаа 400 километр соо холбоо байгуулжа шадана бшуу.

(ТАСС).

Владимир ПЕТОНОВ

АВТОКРАН ТУХАЙ МАГТААЛ

Автокран, автокран, автокран,
автокран — ашаанай тараан.
Ажалые хүнгэрүүлдэг шэди,
аймшагтай баатар лэ, мэдэ.
Хүдэлмэриин абьяас
түргэдүүлдэг.
хүндэхэн ашаае хүмэрюулдэг,
хүнүүдтэ туһатай автокран,
хүсэтэйшье, хүдэршье великан.
Галуундал жиижэ хүзүүгээ,
галбагар зузаан түдүүлеэр
гайтайхан юумэнүүдые үргэнхэй,
зайтайхан холо хүргэнхэй.
Үнгэ зүһэнниинь — дальбагар,
Үзэлэй юумэн лэ — шальпагар.
Харахада һүрхэй бэшэ аад, —
Харахан хүдэлмэридэ бэрхэ даа.
Автокран — ажалша, сүлхэ,
ашаа тээбэринүүдые үлхэн,
ажахыда хэрэгтэй угаа.
Алдарыень шүлэгтөө магтааб.

ТОКАРЬ БАСАГАН

Токарь басаганай хүдэлмэри —
Түрьемэ станогой хүрьсэн,
Түмэрэй хэршэдэһэн үдэр бүри,
түжэр резецэй түрьеэн.
Басаган резецээр найруулна
бадаг зүйлнүүдые урматай.
Хэршээдэһэн-рифмэ айруулна,
хитаралдаһан угалзатай.
Үдэрэйнь темэ — халаан,
Үйлэдбэрн — тэрэнэй зохёол.
Бэшэнэ басаган халаад,
бэшэнэ түүхэеэ зохёон.

НОМОЙ ТАГ

„ХОНГЁО АЯЛГАНУУД"

Буряадай номой хэблэл үнгэрэгшэ жэлэй эсэс багта арад зоной дунда үргэнөөр дэлгэрһэн дуунуудай «Хонгёо аялганууд» гэжэ нэрэтэй согсолбори—ном барлажа гаргаа һэн. Энэ һайшаалтай хэрэгэй удха шанар тон ехэ. «Дуун бидэндэ ажаһууха, ажаллахадамнай туһална» гэжэ хэлсэдэгбди. Тиимэһээ коммунизм байгуулжа ябаа совет хүнүүд шэнэ дуунуудые аргагүй хүлеэдэг шуу.

Манай Буряадай хүгжэмэй искусство түбхын түрүүн арадай дуунуудай аялгаһаа эшэ үндэһэеэ абаһан гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй. Композиторнуудай тиигэжэ олоной дуулаха шэнэ дуунуудые бэшэхэ хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулдаг байһан. Д. Аюшеев, Ж. Батуев, Г. Дадуев, Б. Ямпилов гэгшэдэй дуунууд ба арадай дуунуудые тунхаглаха талаар хэһэн хүдэлмэри бүгэдэндэ эли. Һүүлэй жэлнүүдтэ гүнзэгы удхатай, урагшаа аялгатай һайхан дуунуудые Б. Цырендашиев, А. Андреев, Ю. Ирдынеев гэгшэд бэшэһэн байна. Шэнэ дуунуудые найруулха талаар Н. Дорофеев, Б. Балданов, Д. Жалсараев, Ч. Павлов, Д. Яхунаев яһала һайн туйлалтануудые харуулаа. Эдэ бүгэдэ баримтанууд «Хонгёо аялганууд» гэжэ дуунуудай номтой танилсаад байхада эли харагдана.

Һайн дуунууд хомор гэһэн үгэ хүүр гарадаг, мүн муу, хүдал аянгатай дуунуудые үзэн ядаһаншье баримтанууд байдаг. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, ахамад композиторнуудай оперо, балет гэхэ мэтэ ехэ нүүд бүтээлнүүдтэ гол анхаралаа хандуулаа, харин залуу композиторнууд дүрим мэргэжэлээр ядалдадаг байгаа ха юм. Энэ һанамжаяа баталхын тула «Хонгёо аялганууд» гэжэ согсолборидо хандая.

Энэ ном урда жэлнүүдтэ гарадаг байһан согсолбориһуудһаа ехэ илгаагүй байна. Гадна олонхи дуунуудайнь хүгжэм соо бидэндэ үнинэй танил аялганууд дуулдана, мүн юундэшьеб энэ дуунай номдо мэдээжэ буряад оперонуудһаа аринууд оруулагдажа, тэрэнэй удха шанарые ехэ һулруулаа. Тиихэдэ һүрхэй һайн, гоё дуун мэтээр бэшэгдэһэн аад, хубхай шанга абяанһаа ондоо юушьегүй дуунууд дайралдана. Тэдэнэй дунда яһала һайншье дуунууд бии. Жэшээ болгон, Д. Аюшеевэй «Мойһон» (үгэнь Ц. Галсановай) гэжэ дуу дурдая. Харин тиихэдэ С. Манжигеевэй «Сарюун дайдадам» (үгэнь С. Ангабаевай) гэжэ дуунай хүгжэм аянгынгаа талаар «Ватерлоогой хүүргэ» гэжэ нэрэтэй англи фильмдэ дуулдадаг Шотландиин арадай нэгэ дуунай аянгаһаа үндэһэлһэн байха юм. «Хонгёо аялгануудые» урда жэлнүүдтэ хэблэгдэһэн дуунуудтай сасуулжа харахада, композиторнуудай мүн нэгэтэ олоһон аялгаяа олон дуунуудтаа дабтадаг байна. Энэ илангаяа эстрадна дуунууд соо элеэр харагдана. Жэшээнь, «Наймаашанай дуун» (авторынь С. Манжигеев, үгэнь Ц-Ж. Жимбиевэй) оройдоо буряад маягүй байна бшуу. Тиимэһээнь тэрэниие буряад хүгжэмэй аянгатай гэжэ хэлэжэ шадахагүй байнабди. Имагтал түрэл арадайнгаа үндэһэн хүгжэмдэ тулгалаагүйдэ эрхим һайн буряад дуу бэшэхэ гээшэ бэрхэтэй гэжэ энэ жэшээ харуулна.

Буряад дуу толилходоо, тэрэнэй хүгжэмэй нотын хажууда үгэнүүдыень буряад ород хоёр хэлэн дээрэ барладаг болохо тухай үнинэй хөөрэлдэдэг гээшэбди. Теэд энэ зорилго «Хонгёо аялганууд» соо баһал бэелүүлэгдээгүй. Буряад шэнэ дуунууд ород үгэтэйгөөр толилогдодог болоо һаа, бухы гүрэн соомнай тараха аргатай һэн. Тиимэ һайн дуунууд бии ха юм. Гэхэтэй хамта, тус ном соо Б. Цырендашиев, Ч. Павлов, Ю. Ирдынеев гэгшэдэй мэдээжэ болоһон эрхим һайн дуунуудай оруулагдаагүй үлэһэниинь гайхалтай. Тус согсолбориин газаа талын шэмэглэлшье һаналанда хүрэнэгүй. Тиимэһээ энээнэй удаа дуунуудай суглуулагдамал ном хэблэлдэ бэлдэхэдээ, Буряадай композиторнуудай холбоон харюусалга ехэтэйгээр хандаха бээ гэжэ һанагдана.

О. КУНИЦЫН.

СОНХО, БАЛКОНУУДАА НАЖАРТА БЭЛДЭГТЫ

«Хабар сонхоор орожо ерэдэг», — гэжэ хэлсэгшэ.

Сонхонуудаа сэли хэһээ урид үбэлэй үедэ сугларһан тооһо шоройень һайнаар угааха хэрэгтэй. Муухай шэл наранай элшые 70 процент хүрэтэр һаатуулдаг юм.

Сонхонуудаа хуурай бүдөөр аршаад, һүүлээрнь шэлнүүдыень угаажа эхилхэт. «Нитхинол» гэжэ тусхай шэнгэн зүйлөөр шэл һайнаар угаагдадаг, үгышье һаа уһандаа уксус гү, али нашатырна спирт нэмэхэдэ болохо (литр уһанда нэгэ халбага). Сонхоёо мылээр угаахада шэл бүртэгэр болоод, сэбэрээр угаагдахань бэрхэтэй болошодог. Зөөлэн бүдөөр сонхоёо хуурай болошоторнь аршаһанай удаа, саарһаар аршахада бүри һайн байдаг.

Нимгэхэн бүдөөр хэгдэһэн хүшэгэнүүдые сонхонуудтаа үлгэгты. Наратай хажуудань шарабтар үнгэтэй сонхын хүшэгэ дурадхаха байнабди. Юуб гэхэдэ, шара үнгэтэй бүд наранай элшэ шэнгээгээд, байра соо таатай зохид гэрэл үгэдэг.

«Здоровье» журналһаа абтаба.

ШОГ МҮРНҮҮД

— Хүндэтэмни, мүнөөдэрэйм агнуури урагшагүйгөөр үнгэрбэ. Шандаган, нугаһаншье намда тудалдаагүй.

— Һанаагаа зобоһоной хэрэггүй! Гэртээ мүнгэеэ мартаад гараһыеш үглөөгүүр хада мэдээ һэм.

Лондоной хоёр эрэшүүл уулзаад, иигэжэ хөөрэлдэнэ:

— Фамилитнай хэн бэ?

— Шекспир.

— О, суута гараһан нэрэтэй ха юмта.

— Һэ, аяар хорин жэл шорой хамагшаар хүдэлхэдөө, мэдээжэ болонгүй яахабиб!

ЯМААХАН БА БУСАД

«Сэрэмпэл» гэжэ зүжэгэй табигдахаяа байһые дуулгаһан соносхолнуудай Улаан-Үдын гудамжануудта бии болоходо, театрта дуратайшуул хэн хэниие наадагшаб гэжэ һонирхоо һэн бэзэ.

Ямааханай рольдо гурбан хүн — РСФСР-эй арадай артистка М. Н. Степанова, БурАССР-эй габьяата артистка С. Халтагарова, артистка Е. Я. Санжимитыпова гэгшэдэй наадаха байһан тухай уншахадаа, би һанаандаа һөөл гайхаа бэлэйб. Нэрэтэй түрэтэй хүнүүдтэй хамта эгээлэй актрисын наадаха байһанда гайхагдаа бэшэ. Буряад уншагшадай зүрхэндэ тон дүтөөр һанагдаха эхын — Ямааханай ролиин залуу актрисада үгтэһэниинь гайхалтайшаг байгаа һэн.

Зүжэгэй табигдахада, «Сэрэмпэлые» хэды дахин харахаяа ошоогоо. Ондо ондоо нүхэд нэгэ ролиие ямараар гүйсэдхэдэг юм ааб? Илангаяа Ямааханиие?

М. Степановашье, С. Халтагаровашье, Е. Санжимитыповашье — гурбуулан өөр өөрынхеэрээ, бэлигтэй шадамараар Ямааханиие зураглан харуулжа шадаа. Хэрбээ наһажаал актрисанууд бэлиг дээрээ наһанайнгаа дүй дүршэл нэмэхэ аргатай байбалнь, Елена Санжимитыпова ямар юумэндэ түшэглөөб?

Залуу актрисын зэбсэг гансахан бэлиг ба... грим һэн. Грим түрхижэ нюураа «хүгшэрүүлхэдээ», актриса газаахи түхэл шарайгаараа хүгшэн эхэдэл адли болоо. Зүгөөр дуугархадань, дууниинь залуушагаар соностожо, харагшад түрүүшээр этигэл ядаад абаа. Теэд үзэгдэл, үйлэнүүдэй хүгжэхэ тума харагшадай урда нюураа гримдэһэн залуу актриса бэшэ, олондо танил болоһон Ямаахан үнэн бэеэрээ ерээд байһандал болоо һэн.

Үбгэнэй Бадмада зэмэлүүлээд, хүбүүнэйнгээ уруу дуруушаг ерэхэдэнь, ятараа сэдьхэлээ зобоһон нюдөөр эхэ шэртээ һэм. Доторойнь бололой соностоходо, оёжо һууһан бэелэй тухайлаа ойро зуура мартаад, хүбүүнэйнгээ нюур шарайшалхадаа, актрисын нюдэн үнэхөөрөө эхын хараса шэнгеэр үзэгдөө...

Бэриие буулгаһан үглөөгүүр эхын наһан соо эгээл жаргалта саг һэн. Ямар уярһан энэрхы һайхан нюдөөр эхэ бэриеэ хараа6! Үдэр бүри уужал байдаг сайнь бэриинь шанаһан хада ямар амтатайгаар һанагдааб!

Теэд огторгойһоо бууһаншуу энэ жаргалынь гэнтэ бултагад гээд, үүлэнэй саана орошоһон наран мэтэ, нюдэ сабшаха зуура үгы болошоходоо, хэды шэнээн харамтай һэм! Галзуурһан арьяатан шэнги Галшада хороо бусалһан хүбүүнэйнгээ үбсүүндэнь нялдаад уйлахада, эхын нюдэн тэнсэлгүй гунигтай боложо:

...Хонин нэхы хүнжэл соо
Үдэһэн урим бэлэйш даа,
Эжы, абын эдирхэн
Эрхэ баатар хүбүүмни, — гэхэдэнь, эдэ үгэнүүд улаан зүрхэн сооһоонь урдажа гараһан шэнгеэр харагшадта дуулдажа, тэдэниие уяруулаа. Эхын доторой байдалые актриса ехэ зүбөөр харуулжа, сэдьхэлээ долгисуулан наадажа, харагшадай альга хэды дахин ташуулаа.

Үнөө нэгэ образ тухайнь хэлэнгүй аргагүй. Совет драматургиин гайхамшагта зохёолнуудай нэгэн — «Васса Железнова» гэжэ зүжэгые театрайхид недондо А. М. Горькиин түрэһөөр 100 жэлэй ойдо табиһан юм. Тэндэ Е. Санжимитыпова Наталиин роль наадаа һэн. Зөөриин хорхойдо шунаһан, альбан мэхэтэй, хэрзэгы шэрүүн зантай Вассын басаган Наталья эхэдээл адлирхуу аягтай. Гэбэшье эхэеэ тэрэ үзэн ядадаг. Тэрэнэй досоо ямаршьеб даа эсэргүүсэлэй галхан уни бутардаг. Хүсэд мэдэрээгүй далда бодолоороо баян ангиин хүл дорохи хүрьһэнэй бэхи бэшэ байһаниие ойлгодог шэнги. Теэд тэрэ Рашель шэнги революционерка боложо шадахагүй. Рашелиие хүндэлдэгшье һаа, Наталья революцида наһаа зорюулхаяа түрэһэн хүн бэшэ, харин хара амяа хараһан хүн. Наталиин абари зангай энэ талые, сэдьхэл бодолойнь хүдэлөөе актриса онсо һайнаар харуулжа шадаа. А. М. Горькиин түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан драматическа болон хүүгэдэй театрнуудай Бүхэроссин фестивалиин дүнгэй ёһоор Елена Ямпиловна Санжимитыпова Наталиин роль эрхим һайнаар гүйсэдхэһэнэйнгөө түлөө хоёрдохи шатын диплոмоор шагнагдаа һэн.

Залуу драматург Бимба Галсановай «Этигэл» гэжэ мүнөө сагай залуушуул тухай хөөрэһэн зүжэг соо Елена Гүнжэдэй ролиие наадаа. Архи байг гэхэгүй, хоб хошоо дуратай энэ эхэнэрые наадахадаа, актриса газаахи энеэдэтэй талыень зураглахынгаа хажуугаар тэрэнэй һанал бодолые харуулжа шадаа.

Хүүшанайхяар үһэеэ урдаа гүрэжэ хүрмэһэн, томонууд хэмэл шүрэ зүүдхэл хүзүүндээ хэһэн тэрэ һэбхи эхэнэр һанаандаа моодын эрилтэтэй алхасаа нэгэдүүлһэн хүн. Һүүлшын «һониннуудые» хөөрэжэ һуугаад, тэрэнэй тамхи орёоһые һаная. Эндэ актриса үйлын ябасые бишыханшье һаатуулангүй, Гүнжэдые ажабайдалай амисхалтай болгоо. Урдамнай ээлжээтэ ролёо наадажа байһан актриса бэшэ, харин хүдөө [...] мнай танил нэгэ эхэнэр [...] шэнги һэн. Хэды олон [...] дүүд бииб!..

Л. Ленчын «Ты — [...] шюг зугаатай зүжэг соо [...] эзэн эхэнэр Шушуковае [...] гаар наадаба. Тэрэ илгар[...] тотой роль наадахадаа, Е. [...] тыпова баһал бэлигтэй бай[...] руулба.

Хараад үзэел даа: нэг[...] Наталья, Ямаахан, нүгө[...] Гүнжэд, Шушукова. Нэгэ[...] хабтар драматическа, хоё[...] трагическа, гурбадахинь[...] скэ, дүрбэдэхинь — комеди[...] ондо ондоо, дүрбэн зүг, [...] заар шэнги, бэе бэеһээ ял[...] раауд бэ!

1959 он. Тэрэ жэлдэ Ле[...] хи Гүрэнэй кино, театрай [...] жэмэй институдай бур[...] дүүргэжэ ерэһэн бүлэг залу[...] нар театрай коллективтэ [...] Тэдэнэй дунда залуухан [...] жимитылова бии бэлэй.

Театрта хүдэлжэ эх[...] Еленын бэлиг гансата [...] Өөртэнь таарама рольнуу[...] гүй һэн гү? Бү мэдэе. Зү[...] шадабарая гүйсэдөөр һай[...] тула хүдэлхэ, хүдэлхэ, [...] хүдэлхэ хэрэгтэй байгаа.

Залуу актриса сценын [...] ла эрилтые һайн мэдэжэ а[...] мэһээ уншажа, хүдэлжэ эх[...] тэрэнэй хажуугаар үшөө [...] хи хэрэгтэй ха юм. Тэр[...] хүн артист болож шадаха[...] хан болож шадахагүйб, [...] хаяа зүрхэлхэгүйб, би — а[...] шэб», — гэжэ ородой бэлиг[...] Антон Рубинштейнэй хэл[...] нүүд драмадашье наадада[...] баатай. Хэрбээ зүрхэн соо[...] шагүй дүлэ бадаргажа яба[...] ямаршье бэлиг һүнэжэ бол[...]

Үнгэрэгшэ арбан жэл [...] Санжимитыпова гушаад ро[...] даа. Эдэ жэлнүүд соо ур[...] хухархашье үе тохёолдо[...] хүсэндэ этигэжэ ядахашье [...] болоо.

Гэбэшье һүүлэй үедэ түй[...] жалтануудынь актрисын [...] гаһые. тэрэнэй бэлигэй [...] арга боломжотой байһые [...] Елена — үшөө залуу. Үшөө [...] до наадаха. Шэнэ һониг об[...] харуулжа, харагшадаа баяс[...] жэ этигэмээр.

Ц. ДОНД[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Санж[...] «Ты — это я» гэжэ зүжэ[...] Шушуковагай роль гүйсэдх[...]на.

ШАТАР

НОНА ГАПРИНДАШВИЛИ — ДЭЛХЭЙН ЧЕМПИОН

Шатараар дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргын түлөө мүрысэгшэд Нона Гаприндашвили Алла Кушнир хоёрой арбан хоёрдохи наадан дэлхэйн чемпионой илалтаар дүүрэбэ. Тиигээд энэ тэмсэлдэ Нона Гаприндашвили илалтада хүргэхэ ёһотой найман очкотой боложо, дэлхэйн эхэнэр шатаршадай дундаһаа чемпион гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргээ дахинаа алдаршуулба. Эдэ хоёр хамта дээрээ 16 парти наадаха ёһотой юм.

Үлэгшэ дүрбэн наадаанийнь үргэлжэлүүлэгдэхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Нона Гаприндашвили, Алла Кушнир гэгшэдэй наадалга харуулагдана. Баруун таладань дэлхэйн чемпион Нона Гаприндашвили.

ТАСС-ай фотохронико.

ТЭНСЭЛГЭН

Дэлхэйн түрүү шатаршын һууриин түлөө совет гроссмейстрнүүд Тигран Петросян Борис Спасский хоёрой мүрысөөнэй арбан хоёрдохи наадан майн 15-най үдэр тэнсэлгээр түгэсэбэ.

Эдэнэрэй наадалгые шатарта дуратайшуул бүхы дэлхэй дээрэ тон һонирхолтойгоор анхаран адаглажа байнхай. Мүнөө матчынь хахад үнгэрбэ. Бүхы дээрээ 24 парти наадагдаха юм.

Арбан хоёр нааданай удаа гроссмейстрнүүд 6:6 гэһэн адлихан дүнтэй болобо.

Любовь ИГУМНОВ[А] ТҮРҮҮЛБЭ

Республикын эхэнэр шатаршадай дундаһаа 1969 оной чемпиониие элирүүлхын түлөө мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй спортын ордон дотор хоёр долоон хоног соо үргэлжэлбэ. Мүрысөөн дүүрэжэ, шатарай хюлгэнүүд хуряагдаба.

Энэ мүрысөөнэй түрүүшын зургаан үдэрэй нааданай үедэ Улаан-Үдын авиазаводой инженер Любовь Игумнова түрүүлжэ ябана гэжэ мэдээсэгдээ һэн. Теэд энэ бэрхэ шатаршан эхэнэр зургаадахи наадандаа Абзаевада шүүгдэбэшье, бусад партинуудаа илалтаар түгэсхэжэ, 11 очко абажа, республикын чемпион гэһэн алдар солоёо дахинаа батадхаба.

Хоёрдохи һуурида Зүүн-Сибириин технологическа институдай студент басаган, бэлигтэй шатаршан Ольга Бережкова гараа. Тэрэ хадаа 6 очкотой — 8 илалта, 2 тэнсэлгэ.

Мүрысөөнэй һанагдаагүй, гайхалтай ушарал гэбэл, Улаан-Үдын 20-дохи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Лена Жарковагай илалта болоно. Энэ басаган инмэ харюусалгатай ехын наадаанда түрүүшынхеэ хабаадалсабашье, долоон удаа шүүжэ, хоёртойнь тэнсэлгээр түгэсхөө. Тиигэжэ 8 очкотойгоор гурбадахи шангай һуурине эзэлхэ ёһоороо эзэлһэн байна. Энэ бэрхэ басаган хуушанай нэгэдэхи разрядтайшуул — Абзаева, Жеребцова, Ванчикова, Бадмацырэнова гэгшэдые ахижа шадаа.

Мүрысөөнэй һууриин хубаариие дурдабал: Абзаева Пилиппенко хоёр тус бүри 7,5, Жеребцова 6,5, Ванчикова Ильина хоёр адлихан 6, Бадмацырэнова, Усачева гэгшэд [...]ри 5,5, Павлова 3, Очиро[ва] Дорофеева 1 очкотойгоо[р наа]далгаяа түгэсхэһэн байна.

Нэгэдэхи разрядтай [...]шад Ванчикова Жеребцо[ва] өөһэдынгөө арга шада[баряа] дүүрэн ашаглажа шада[агүй гэ]жэ тэмдэглэмээр хаш.

Мүрысөөндэ илажа г[арһан] Игумнова, Бережкова, [...]ва гэгшэд Буряадай А[ССР-эй] Министрнүүдэй Совед[эй ...]дэхи физкультура ба сп[орт] комитедэй грамота, шаг[нал] хүртэһэн байна.

В. МАМИ[...]

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Манай адрес, теле[фон...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ле[...]
Телефоны: редактора — [...] приёмная — 54-93, зам. [...]ра — 68-08, зам. редактор[а ...] ответ. секретаря — 50-52, [...]вет. секретаря — 66-76, [...] партийной жизни — 60-91, [...]го хозяйства — 64-36, 63-8[...] ганды и агитации — 56-23, [...]мышленности и строитель[ства ...] 61-35, советского строите[льства ...] быта — 69-58, культуры и [...] 60-21, писем и рабсельк[оров ...] 67-81, информации — 54-05, [...]ственная приёмная — 56-62, [...]ное бюро — 57-63, фото[...]рия — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, ти[пография ...] Управления по печати при [Совете] Министров БурАССР.
Н-02493.

Зак. № [...]

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хабарай тариалгын шиидхэхы үдэрнүүд» гэһэн түрүү бэшэг. А. Ефремовэй корреспонденци. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Ажахын тооссооной аша үрэ» гэһэн С. Цыреновэй статья. «Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо» гэһэн Г. Субботиной статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Хэрбээ хүүгэдэй хоёрдохи жэлээ үлөө һаань» гэһэн Г. Бадмацыреновэй статья. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар».